

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

X, Y, Z KUŞAKLARININ
OKUPASYONEL PROFİL VE TOPLUMSAL KATILIMLARININ
İNSAN OKUPASYON MODELİ'NE GÖRE İNCELENMESİ

Erg. Sulhiye ERDEM ŞAHİN

Ergoterapi Programı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA
2022

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

X, Y, Z KUŞAKLARININ
OKUPASYONEL PROFİL VE TOPLUMSAL KATILIMLARININ
İNSAN OKUPASYON MODELİ'NE GÖRE İNCELENMESİ

Erg. Sulhiye ERDEM ŞAHİN

Ergoterapi Programı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Doç Dr. Meral HURİ

ANKARA
2022

ONAY SAYFASI**X, Y, Z Kuşaklarının Okupasyonel Profil ve Toplumsal Katılımlarının İnsan
Okupasyon Modeli'ne Göre İncelenmesi****Öğrenci: Sulhiye ERDEM ŞAHİN****Danışman: Doç. Dr. Meral HURİ**

Bu tez çalışması 03.06.2022 tarihinde jürimiz tarafından "Ergoterapi Programı" nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Gonca BUMİN (Hacettepe Üniversitesi)	(imza)
Tez Danışmanı:	Doç. Dr. Meral HURİ (Hacettepe Üniversitesi)	(imza)
Üye:	Dr. Öğr. Üyesi Mahmut YARAN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)	(imza)

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Müge YEMİŞÇİ ÖZKAN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

27/06/2022

(İmza)

Sulhiye ERDEM ŞAHİN

“*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ay aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYANI

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Doç. Dr. Meral HURİ danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

(İmza)

Erg. Sulhiye ERDEM şAHİN

TEŞEKKÜR

Yüksek öğrenim hayatım boyunca hem akademik hem klinik anlamda kıymetli tecrübe ve bilgileri ile daima yoluma ışık tutan, sadece tez sürecimde değil her zaman ve her koşulda yardımlarını ve desteklerini benden esirgemeyen, bana her zaman güler yüzle ve içtenlikle yaklaşan ve yüksek enerjisine hayran olduğum çok değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Meral HURİ'ye,

Tez savunma sınavı jürimde yer alarak kıymetli görüş ve önerileriyle tezime katkı sağlayan Sayın Prof. Dr. Gonca BUMİN ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mahmut YARAN hocalarıma,

Lisans ve lisansüstü eğitim hayatım boyunca bilgilerini ve yardımlarını benden esirgemeyen tüm Hacettepe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü hocalarıma ve araştırma görevlisi arkadaşlarıma,

Tezimin yapım aşamasında çalışmama gönüllü olarak katılan tüm katılımcılarıma,

Arkadaşlığımızın başlangıcından bu yana her türlü konuda büyük destekçim, akıl danışmanım, meslektaşım, biricik arkadaşım Damla AYGÜN'e, her ne olursa olsun her zaman yardımına koşan canım ev arkadaşım Rabia YEMEZ'e, özellikle tez sürecimde her türlü yardımını ve desteğini benden esirgemeyen, evinin kapısını açan değerli arkadaşlarım Ayşenur ÖZCAN'a ve Ali Mert ÖZCAN'a, her zaman yanımda olduklarını bildiğim kıymetli arkadaşlarım Fulya YUMUŞAK SARI, Aybüke AKGÜL, Cemre BAFRALI, Selva KARAÖZ ve Ezgi DURAN'a,

Beni desteklemekten bir an bile vazgeçmeyen, her zaman yanımda olup elimi tutan hayat arkadaşım Furkan ŞAHİN'e,

Bugünkü beni ben yapan hayatımın her aşamasında, maddi manevi destekleriyle, sonsuz sevgi ve ilgileriyle her zaman yanımda olduklarını bildiğim en büyük destekçilerim canım annem, canım babam, biricik ablalarım ve eniştelere,

Sonsuz minnetlerimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

ERDEM ŞAHİN, S., X, Y, Z Kuşaklarının Okupasyonel Profil ve Toplumsal Katılımlarının İnsan Okupasyon Modeli'ne Göre İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ergoterapi Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022. Bu çalışma X, Y, Z kuşaklarında doğmuş olan yetişkin bireylerin okupasyonel profillerinin ve toplumsal katılımlarının İnsan Okupasyon Modeli (MOHO)'ne göre incelenmesi amacıyla planlanmıştır. Çalışmaya her bir kuşaktan 53 kişi olmak üzere 159 kişi dâhil edilmiştir. Bireylere Sosyodemografik Bilgi Formu, Okupasyonel Profil Şablonu (Occupational Profile Template), İnsan Aktivite-Rol Modeli Tarama Aracı (The Model of Human Occupation Screening Tool - MOHOST) ve Aktivite Öz - Değerlendirmesi (Occupational Self Assessment - OSA) uygulanmıştır. Elde edilen veriler analiz edilerek, bir ergoterapi yaklaşım modeli olan MOHO çerçevesinde incelenmiştir. Katılımcıların kuşaklarına göre MOHOST ve alt boyutları puanları arasında farklılık görülmediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Okupasyonel motivasyon ve alışkanlık puanlarında kuşaklar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiş olsa da, X kuşağından Z kuşağına doğru bu puanların azaldığı sonucuna varılmıştır. Katılımcıların kuşaklarına göre OSA yeterlilik puanları arasında farklılık görülmediği ($p>0,05$) ancak OSA önem puanları arasında anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) olduğu tespit edilmiştir. Buna göre Z kuşağındaki katılımcıların OSA önem puanları, X ve Y kuşağındaki katılımcıların OSA önem puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Okupasyonel profili oluşturan faktörlerin kuşaklara göre farklılık gösterebileceği gibi benzerlikler de taşıdığı tespit edilmiştir. Bulgulara göre; okupasyonel profilin ve toplumsal katılımı etkileyen bazı faktörlerin kuşaklara göre değişkenlik gösterebileceği sonucuna varılmıştır. Konuyla ilgili yapılacak olan akademik çalışmalarda, kuşakların okupasyonel profillerinin ve toplumsal katılımlarını etkileyen faktörlerinin farklılığı da göz önünde bulundurularak çalışmalar planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: X-Y-Z Kuşakları, Okupasyonel Profil, Toplumsal Katılım.

ABSTRACT

ERDEM SAHİN, S., Investigation of Occupational Profile and Community Participation in X, Y, Z Generations According to The Model of Human Occupation. Hacettepe University, Graduate School of Health Sciences, Occupational Therapy Program, Master Thesis, Ankara, 2022. This study was planned to investigate the occupational profiles and community participation of adult individuals born in the X, Y, Z generations according to the Model of Human Occupation (MOHO). A total of 159 people, 53 from each generation, were included in the study. The participants were subjected to Sociodemographic Information Form, Occupational Profile Template, The Model of Human Occupation Screening Tool (MOHOST) and Occupational Self Assessment (OSA). The data were analyzed and investigated within the framework MOHO an occupational therapy model. It was determined that there was no difference between the MOHOST and sub-parameters scores according to the generations of the participants ($p>0.05$). Although there was no statistically significant difference between generations in occupational motivation and habit scores, it was concluded that these scores decreased from the X generation to the Z generation. It was determined that there was no difference between the OSA satisfactoriness scores according to the generations of the participants ($p>0.05$) but there was a significant difference ($p<0.05$) between the OSA importance scores. Accordingly, it was seen that the OSA importance scores of the participants in the Z generation were higher than the OSA importance scores of the participants in the X and Y generations. It has been determined that the factors that form the occupational profile may be different according to the generations, as well as have similarities. According to results; it has been concluded that the occupational profile and some factors affecting community participation may change according to generations. In the academic studies on the subject, studies should be planned by taking into importance the differences in the occupational profiles and the factors affecting their community participation of the generations.

Keywords: X-Y-Z Generations, Occupational Profile, Community Participation.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ONAY SAYFASI	iii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iv
ETİK BEYANI	v
TEŞEKKÜR	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
ŞEKİLLER	xiii
TABLolar	xiv
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Kuşaklar ve Özellikleri	4
2.1.1. Sessiz Kuşak	5
2.1.2. Bebek Patlaması Kuşağı	5
2.1.3. X Kuşağı	6
2.1.4. Y Kuşağı	7
2.1.5. Z Kuşağı	8
2.1.6. Alfa Kuşağı	9
2.2. Toplum, Katılım ve Toplumsal Katılım Kavramları	10
2.2.1. Toplum	10
2.2.2. Katılım	10
2.2.3. Toplumsal Katılım	12
2.3. Kavramsal Çerçeve Olarak İnsan Okupasyon Modeli (Model of Human Occupation - MOHO)	13
2.3.1. İrade	15
2.3.2. Alışkanlık	16
2.3.3. Performans Kapasitesi	16

2.3.4. Çevre	16
3. GEREÇ VE YÖNTEM	18
3.1. Bireyler	18
3.1.1. Çalışma Grubu	18
3.1.2. Örneklem Büyüklüğü	18
3.2. Yöntem	18
3.2.1. Verilerin Toplanması	19
3.3. Değerlendirme Araçları	19
3.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	19
3.3.2. Okupasyonel Profil Şablonu (Occupational Profile Template)	19
3.3.3. İnsan Aktivite-Rol Modeli Tarama Aracı (The Model of Human Occupation Screening Tool - MOHOST)	20
3.3.4. Aktivite Öz-Değerlendirmesi (Occupational Self Assessment-OSA)	21
3.3. Etik	22
3.5. Verilerin Analizi	22
4. BULGULAR	24
4.1. Nicel Bulgular	24
4.1.1. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı İstatistiksel Bulgular	24
4.1.2. Katılımcıların Kuşaklarına Göre MOHOST ve Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması	27
4.1.3. Katılımcıların Kuşaklarına Göre OSA ve Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması	28
4.1.4. Katılımcıların Sosyodemografik Verileri, MOHOST ve OSA Puanları Arasındaki İlişki Düzeyleri	30
4.2. Nitel Bulgular	33
4.2.1. Katılımcıların Başarılı Olduğu Okupasyon Alanları	33
4.2.2. Katılımcıların İlgili Olduğu Okupasyon Alanları	36
4.2.3. Katılımcıların Kişisel Değerleri	38
4.2.4. Katılımcıların Geçmiş Okupasyon Alanları	39
4.2.5. Katılımcıların Rollerini	41

4.2.6. Katılımcıların Çevre Faktörüyle İlişkileri	42
5.TARTIŞMA	43
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	49
7. KAYNAKÇA	51
8. EKLER	56
EK 1. Tez Çalışması İçin Etik Kurul Onayı	
EK 2. Orijinallik Raporu	
EK 3. Dijital Makbuz	
EK 4. Aydınlatılmış Onam Formu	
EK 5. Sosyodemografik Bilgi Formu	
EK 6. Okupasyonel Profil Şablonu (Occupational Profile Template)	
EK 7. İnsan Aktivite-Rol Modeli Tarama Aracı (The Model Of Human Occupation Screening Tool - MOHOST)	
EK 8. Aktivite Öz - Değerlendirmesi (Occupational Self Assessment – OSA)	
9.ÖZGEÇMİŞ	70

SİMGELER VE KISALTMALAR

AOTA	Amerikan Ergoterapi Derneđi (American Occupational Therapy Association)
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ICF	Uluslararası İşlevsellik, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırması (The International Classification of Functioning, Disability and Health)
MOHO	İnsan Okupasyon Modeli (Model of Human Occupation)
MOHOST	İnsan Aktivite-Rol Modeli Tarama Aracı (The Model of Human Occupation Screening Tool)
OSA	Aktivite Öz - Değerlendirmesi (Occupational Self Assessment)
TDK	Türk Dil Kurumu

ŞEKİLLER

Şekil		Sayfa
2.1.	İnsan Okupasyon Modeli	15

TABLOLAR

Tablo		Sayfa
2.1.	Kuşak İsimleri	5
2.2.	Okupasyon Alanları	13
3.1.	Çalışmada Kullanılan Değişkenlerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	23
4.1.	Çalışmaya Katılan Katılımcılara Ait Yaş Bulguları	24
4.2.	Çalışmaya Katılan Katılımcılara Ait Diğer Sosyodemografik Bulgular	25
4.3.	Katılımcıların Kuşaklarına Göre MOHOST ve Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması	28
4.4.	Katılımcıların Kuşaklarına Göre OSA ve Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması	29
4.5.	Katılımcıların Kuşaklarına Göre Kendinde Değişiklik Yapma İsteği Durumlarının Karşılaştırılması	30
4.6.	Katılımcıların MOHOST, OSA Yeterlilik ve OSA Önem Puanları Arasındaki İlişki Düzeylerinin İncelenmesi	30
4.7.	Katılımcıların Sosyodemografik Verileri ile MOHOST ve OSA Alt Boyutlarının Arasındaki İlişki Düzeyleri	31
4.8.	Katılımcıların Başarılı Olduğu Okupasyon Alanları	33
4.9.	Katılımcıların İlgili Olduğu Okupasyon Alanları	36
4.10.	Katılımcıların Geçmiş Okupasyon Alanları	39

1. GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tanımına göre toplum, belirli bir zamanda ve belirli alanında yaşayan, sosyal bir yapıda düzenlenmiş, ortak bir kültürü, değerleri ve normları paylaşan ve özgün kimlikleri olan belirli bir grup insandır (1). Ergoterapi bilimi ise, toplum kavramını esas olarak, ortak bir okupasyona katılım gösteren insan grupları olarak tanımlamaktadır (2). Katılım, günlük yaşama dâhil olmak demektir (3). Uluslararası İşlevsellik, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırması (*International Classification of Functioning, Disability and Health - ICF*) tanımlamasına göre ise katılım, toplumsal yaşamın içinde yer almaktır. DSÖ'ye göre toplumsal katılım, kişilerin kendi sorunlarını çözebileceğini düşündüğü topluma dâhil olma olarak tanımlanmaktadır (1).

Sağlık ve sosyal bilimler alanlarındaki çeşitli araştırmalarda belirtildiği gibi, toplumsal katılıma hem bireysel hem de çevresel faktörlerin etkisinin önemli olduğunu gösterilmiştir (4, 5). Ergoterapi çalışmalarında ise kişilerin fiziksel, kognitif, psiko-emosyonel becerilerinin; okupasyon özelliklerinin ve fiziksel, kültürel, sosyal veya formal çevrenin “katılım”ı desteklediği ya da kısıtladığı vurgulanmaktadır (6, 7). Bu nedenle ergoterapistler kişi, çevre, okupasyon ve toplumsal katılım arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır (8).

Bu durum, ergoterapi bilimine ait olan İnsan Okupasyon Modeli'nde (*Model of Human Occupation – MOHO*) belirtildiği gibi irade (kişisel nedenler, değerler ve ilgiler), alışkanlıklar (roller ve rutinler), performans kapasitesi ve çevre kavramlarıyla da ilişkilidir (9). MOHO modeli ergoterapistlere, kişilerin okupasyonel adaptasyonları ve terapi süreçleri ile ilgili bir yol göstericidir (10). Okupasyonun nasıl motive edildiğini, şekillendirildiğini ve gerçekleştirildiğini açıklamayı hedefleyerek bireylerin okupasyonel profilleri hakkında geniş ve bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır. Okupasyonel profil, bir kişinin okupasyon geçmişinin ve deneyimlerinin, günlük yaşam kalıplarının, ilgi alanlarının, değerlerinin ve ihtiyaçlarının bir özetidir (11, 12). Bireyler için şu anda neyin önemli ve anlamlı olduğunu ve bireylerin mevcut durumunu anlamaya yardımcı olabilecek geçmiş deneyimlerini ve ilgi alanlarını belirlemek amacıyla ergoterapistler tarafından okupasyonel profil şablonu

kullanılmaktadır. Böylelikle ergoterapistler, kişilerin kendileri için önemli olan belirledikleri hedeflerine, önceliklerine ve görüşlerine değer vererek ve onlara saygı duyarak, katılımlarını artırmaya yardımcı olmakta ve müdahaleleri daha verimli bir şekilde yönlendirebilmektedir.

Katılım seviyelerinin belirlenmesinde kabul edilen normlar belirli bir toplumda normal kişilerin katılımı olarak kabul edilir ve kültürel farklılıklara göre değişkenlik gösterebilmektedir. Bu yüzden katılım kavramı toplumlar arası farklı olabilmekte; aynı toplumda yaşayan ancak farklı sosyal ve çevresel faktörlere maruz kalan bireyler için de farklılık gösterebilmektedir (13). Birbirini takip eden ve içinde buldukları kültür dâhilindeki normlara göre şekillenen kuşaklar arasında da önemli farklılıklar söz konusudur (14, 15). Bu farklılıkların net bir şekilde altını çizmenin kolay olmadığı belirtilse de tüm bu kuşaklar arasında, yaşanan yılların farklı olması sebebiyle kuşakların kendine özgü bazı davranışları olduğu vurgulanmıştır (14, 16). Kuşakların her biri, ilgili yıllarda benzer olaylara tanık olduğundan ve benzer şartlarla, imkânlarla karşılaştığından benzer düşünce ve tutumlar gösterme eğilimindedir. (17, 18). Bireylerin sahip oldukları benzer düşünce ve tutumların yanı sıra kişilik özellikleri, özel yaşamları ve çalışma şekilleri bakımından kuşaklar arası önemli farklılıklar olduğu da belirtilmiştir (17, 19).

1965-1979 yıllarında doğan bireyler X kuşağı; 1980-1999 yıllarında doğan bireyler Y kuşağı; 2000 ve sonrasında doğan bireyler Z kuşağı olarak kabul edilmektedir (20). X kuşağı bireyleri, ekonomik kaosların ve sosyal sorunların olduğu bir dönemde yetiştikleri için, çok çalışıp, kariyer yapmak ve para kazanmak bu bireylerin öncelikli hedeflerindedir (18). Ayrıca dürüstlük, aile kavramı ve kişisel zamanlarına her şeyden çok önem vermekteler (21). Y kuşağı genel olarak X kuşağıyla benzer özellikler göstermektedir. Teknolojiye önem veren, değişime toleransı yüksek, sabırsız, sadakat ve tatminkârlık duyguları zayıf ve birçok işi aynı anda yürütebilen hırslı bireylerdir (20). Z kuşağının özellikleri olarak ise teknoloji ile çok yakın olmaları, coğrafi olarak sınırlandırılmamaları, yeniliğe oldukça açık olmaları ve yaratıcılıkları sayılabilmektedir. Ayrıca bu kuşaktaki bireyler için bireysellik ve yalnızlık daha çok ön plandadır (17).

Dünya literatürdeki çalışmalar, ergoterapinin toplumsal katılımı ile ilgili çalışmalarının daha fazla olması gerektiğini vurgulamıştır (5). Ülkemizde ise yapılan toplumsal katılım ile ilgili ergoterapi araştırmaları son yıllarda artmaktadır (13, 22). Ancak ülkemizde bu alanda kapsamlı araştırmalara ve kaynaklara daha fazla ihtiyaç söz konusudur (2).

Bu çalışma kapsamında X, Y, Z kuşaklarında doğmuş olan yetişkin bireylerin okupasyonel profillerinin ve toplumsal katılımının İnsan Okupasyon Modeli'ne göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bulguların ve elde edilen sonuçların, literatürdeki ergoterapistler tarafından yapılan okupasyonel profil ve toplumsal katılım ile ilgili çalışmaları destekleyici; yapılacak çalışmalara ise yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Çalışmamızın hipotezleri şu şekilde belirlenmiştir (H0):

- 1) X, Y ve Z kuşaklarında doğmuş yetişkin bireylerin toplumsal katılımı arasında fark yoktur.
- 2) X, Y ve Z kuşaklarında doğmuş yetişkin bireylerin okupasyonel profilleri arasında fark yoktur.
- 3) X, Y ve Z kuşaklarında doğmuş yetişkin bireylerin demografik özellikleri ile okupasyonel profilleri arasında ilişki yoktur.
- 4) X, Y ve Z kuşaklarında doğmuş yetişkin bireylerin demografik özellikleri ile okupasyonel katılımı arasında ilişki yoktur.
- 5) X, Y ve Z kuşaklarında doğmuş yetişkin bireylerin demografik özellikleri ile okupasyonel öz algıları arasında ilişki yoktur.
- 6) X, Y ve Z kuşaklarında doğmuş yetişkin bireylerin okupasyonel katılımı ve okupasyonel öz algıları arasında ilişki yoktur.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kuşaklar ve Özellikleri

Literatürde, kuşak kavramı iki şekilde incelenmektedir. Birinci olarak, “kuşak” kavramı göbek, nesil, batın, jenerasyon; ikinci olarak ise aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu olarak tanımlanmaktadır (23).

Kuşaklar sınıflandırılırken sadece kişilerin doğmuş oldukları yıllara göre değil, o topluluğun düşünceleri, hissettikleri ve deneyimleri de kuşak sınıflandırmasında önemlidir. Bu yüzden kuşaklar günümüzde her ne kadar biyolojik olarak doğum yıllarına göre ayrılabilir da sadece biyolojik değil, sosyolojik olarak değerlendirilmektedir (19, 24). Kişilerin yaşamlarında karşılaştıkları olaylar ve bunlara olan tepkileri, diğer insanlara kendilerini ifade etme şekilleri, hayalleri, talepleri, amaçları ve motivasyon kaynakları kuşaktan kuşağa farklılık göstermektedir. Literatürdeki çalışmalar bu karmaşık durumun nedeninin aynı yıllarda doğan kişilerin, doğdukları dönemlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi koşullarından etkilenen benzer karakteristik özelliklere ve değer yargılarına sahip olmasından kaynaklandığını göstermektedir(25, 26).

Kuşaklara özgü olan farklı deneyimlerin ve bulunduğu döneme göre değişen çeşitli faktörlerin toplumsal değişim üzerinde oldukça etkisi bulunmaktadır (27). Geçmişten bugüne her kuşak kendinden önceki kuşağa göre teknolojik açıdan gelişmektedir (25). Önceki zamanlarda toplumsal değişim ve ilerlemeye tarım ve sanayinin etkisi yüksek iken, günümüzde ise toplumsal değişime ve ilerlemeye teknolojik gelişmelerin etkisi oldukça büyüktür (27).

Son yıllarda yaş gruplarının toplumsal değişime olan katkılarını araştıran kuşak çalışmaları oldukça artmıştır. Literatürde kuşaklar hakkında birçok araştırmalar mevcut olmasına rağmen halen hangi kuşağın hangi yılları kapsadığı birçok kaynakta değişkenlik göstermektedir çünkü her kuşağın başını ve sonunu belirlemek zordur. Bu sebeple kuşakları net bir şekilde birbirinden ayırmak da

oldukça zordur. Başlangıç ve bitiş tarihine göre en çok görüş birliği sağlanan haliyle, şu an hayatta olan kuşaklar şu şekildedir (20, 28, 29):

Tablo 2.1. Kuşak İsimleri

KUŞAK İSİMLERİ	ZAMAN
Sessiz Kuşak	1925 – 1945
Bebek Patlaması Kuşağı	1946 – 1964
X Kuşağı	1965 – 1979
Y Kuşağı	1980 – 1999
Z Kuşağı	2000 – 2010
Alfa Kuşağı	2010 ve sonrası

2.1.1. Sessiz Kuşak

1925 ve 1945 yılları arasında dünyaya gelen bireylerin kuşağıdır. “Gelenekselciler” olarak da adlandırılır. Bu kuşakta doğan bireylerin risk almayı sevmeyen, hiyerarşik düzene itaat eden, otoriteyi ve disiplini seven, yeniliklere kapalı, sadakati yüksek, fedakâr ve çalışkan, bireyler olduğu kabul edilmektedir. Bu dönemde tüm dünyayı etkisi altına alan “Ekonomik Buhran” sebebiyle bu kuşak bireyleri az olan şeyle idare etmeye ve sahip olduklarının kıymetini bilmeye önem vermektedir (14, 17, 20).

2.1.2. Bebek Patlaması Kuşağı

1946 ve 1964 yılları arasında dünyaya gelen bireylerin kuşağıdır. Bu dönemde çok sayıda bebeğin doğması, bu kuşağa adını vermektedir. Türkiye’de askeri darbe sıkıntılarını yaşayan bu kuşak, İkinci Dünya Savaşı sonrasında savaş enkazlarından kurtulmaya çalışan ve yeniden toparlanmaya çalışan bir dünyanın çocuklarıdır. İkinci Dünya Savaşı sebebiyle “Soğuk Savaş Dönemi Kuşağı” olarak da adlandırılır. Bu kuşakta doğan bireyler diğer kuşaklarla iyi geçinebilen, ekip işlerinde önem veren, aile, çocuk ve iş sorumluluğu yüksek, çalışmayı çok seven, hırslı, olgun davranışlarıyla bilinen, sadık, birçok konuda deneyim sahibi ve zamanını boşa

harcamak istemeyen, tutumlu, iyimser, kanaatkâr, bireylerdir. Bazen işi ailelerinden daha çok önemsedikleri kabul edilmektedir. Bu kuşağı diğer kuşaklardan farklı yapan en önemli iki özelliğin bir tanesi üretkenlik konusunda başarılı olmaları; diğer bir tanesi ise televizyon ile karşılaşan ilk nesil olmalarıdır (20, 30).

2.1.3. X Kuşağı

1965 ve 1979 yılları arasında dünyaya gelen bireylerin kuşağıdır. Herhangi bir kimliğe sahip olmayan veya kimsenin önem vermediği anlamına geldiği için "X" tabiri kullanılmıştır (20). Bu kuşak bireyleri birçok olumsuzluğun içinde yaşamış, dünyanın akıp giden hızını yakalamakta zorluk çekmişlerdir (30). Yaşadıkları olumsuzluklardan etkilenen bu kuşağa "Kayıp Kuşak" adı da verilir (25, 31).

Kendilerini prestijli bir statü, maddi kazanç ve sosyalleşme yoluyla ifade etmeye çalışmaktadır. Ancak belirsizliklerle mücadele etmek zorunda kalan bu kuşak daha çok çalışmak ve daha çok kazanmaya odaklanmıştır. Gelecek kaygısı olan bireylerdir (31).

Ülkemizde bu kuşak bireyleri o dönemin siyasi çatışmalarını, ekonomik krizini, petrol olaylarını yaşayan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Yaşadıkları bu sıkıntılı süreçlerin etkisiyle kendilerinin bir önceki kuşaklara göre sert müzik tarzları, farklı giyim stilleri, değişik imajları ve aykırı hayat tercihleri olduğunu ifade etmektedirler (30, 31).

Bir önceki kuşağa göre eğitime ve bireysel çalışmaya daha çok önem vermektedirler. Bu bireyler işlerine sadık, çalışkan, girişimci, araştırmacı, yeni şeyler üretmeye motive olan bireylerdir. Sabırsız, şüpheli, karamsar, bazen kural tanımayan, özgür, isyankâr ve otoriteye güvensiz bireylerdir. Ancak otoriteye saygılıdır ve değişikliklere olan toleransları yüksektir. Cinsiyet eşitliği kavramıyla ilk kez tanışan bu bireyler, toplumsal sorunlara karşı duyarlıdır. Bu bireylerin problem çözme becerisi yüksektir, kanaatkâr, cesur adımlarda bulunsalar da kolay kolay risk almayan, garantici, tedbirli ve mecbur olmadan işlerini değiştirmek istemeyen bireylerdir (14, 25, 30, 31).

İş, aile ve yaşam dengesini koruyabilen bu bireyler aile odaklı, aile ve kişisel zaman kavramlarına çok önem vermektedirler (17, 31). Az sayıda çocuk sayısı ile yaşam kalitelerini daha iyi seviyede tutabileceklerini kabul eden bu bireylerde doğum kontrol ve yasal kürtaj uygulamaları artmıştır (31). Bu kuşak bireylerinde ekonomik özgürlüğünü kazanan kadınların sayısı yükselmiştir (25). Ayrıca bir önceki kuşağa göre bu kuşakta boşanma sayısı da artış göstermiştir (30).

Sıklıkla radyo ve televizyona aşına olarak büyüyen bu bireyler, diğer teknolojik ürünlerle ergenlik dönemlerinden sonra tanışmışlardır. Genellikle teknolojiyi mecburiyetten kullanmaktadırlar (25, 31).

2.1.4. Y Kuşağı

1980 ve 1999 yılları arasında dünyaya gelen bireylerin kuşağıdır. Bu kuşağın ismi sürekli sorgulayan ve sorgulamayı seven bir kuşak olduğu için “neden” anlamına gelen İngilizce’deki “*why*” kelimesindeki “Y” harfinden gelmektedir (30). Ayrıca literatürde “Milenyum Kuşağı”, “80 Sonrası Kuşak”, “Dijital Kuşak”, “Eko Patlaması” ve “*Linked* Kuşak” olarak da isimlendirilmektedir (17, 30).

Y kuşağı bireyleri Körfez Savaşı ve Irak Savaşı gibi savaşların, büyük terör olaylarının ve doğal afetlerin gerçekleştiği zamanlara şahit olmuşlardır (31). Ayrıca marka, reklam ve tüketim kültürünün, bireyleri ve dolayısıyla toplumları şekillendirmeye başladığı dönemlere denk gelmişlerdir (17, 30).

Y kuşağının en önemli özelliklerinden biri özgürlükçü olmalarıdır ve diğer bir önemli özelliği ise teknolojidir (25). Bu kuşak bireylerinin internet, MP3, dijital kamera, cep telefonlarının bütün dünyada oldukça sıklıkla birçok insan tarafından kullanıldığı zamanlarda yaşamış olmaları ve bu teknolojik aletlerden rahatlıkla yararlanabilmiş olmaları, bu kuşağı kendinden önceki kuşaklardan ayırmaktadır.(30, 31). Her ne kadar genel olarak X kuşağına benzeyen özellikler gösterebilir de teknolojiyle bu kadar iç içe olmaları, bu bireylerin iş, eğitim, sosyal hayatlarını ve diğer insanlarla iletişim şekillerini de etkilemiştir (20, 31).

Eğitime önem veren, kendine aşırı güvenen, kolay tatmin olmayan, aşırıya odaklanmış, iş birlikçi, pozitif, meydan okuyan, özgürlüğüne düşkün, becerikli,

yenilikçi, teknolojiye hâkim, idealist bireylerdir. Ayrıca işlerine sadakat göstermeyen, çok rahatlıkla iş değiştirebilen ve değişikliklere uyum sağlamaları da çok kolay olan bireylerdir (17, 20, 30, 31). Kendinden önceki kuşaklara göre benlik saygıları yüksektir ancak çabuk sıkılan, çabuk tüketen ve sabırsız bireyler olarak kabul edilmektedirler (17, 20).

Bu kuşağın bireyleri etik, çevre ve sosyal sorumluluk konusunda duyarlıdır (25). Sorgulamadan anlamlandırmadan hiçbir şeyi kabul etmeyen bu kuşak bireyleri aynı anda birçok işi yürütebilme becerisine sahiptirler (25, 31). Teknoloji sayesinde haberleşme çağına uyum sağlayan Y kuşağı bireyleri, kolay bir şekilde farklı kültürlerle etkileşime geçebilen ve bu farklılıklara saygılı bireylerdir (30, 31). Ayrıca resmiyetten uzak ve eğlenmeyi seven bu bireyler iş, aile ve yaşam dengesini iyi yönetebilirler (20).

2.1.5. Z Kuşağı

2000 ve 2010 yılları arasında dünyaya gelen bireylerin kuşağıdır. Z harfinin özel anlamı ise bu yüzyıl içerisinde insanların girmiş olduğu döngüyü temsil etmesidir (30). Z kuşağı, dijital yerliler, medya kuşağı, *com* kuşağı, *net* kuşağı, internet kuşağı, *instant online* (her daim online), gelecek nesil, *iGen*, sıfır kuşak ve yeni sessiz kuşak, M kuşağı adları ile de anılmaktadır (14, 29, 30, 31).

İmkânların, seçimlerin oldukça geniş olduğu bir dönemde ve teknolojinin içinde doğmuş olan bu kuşağın, teknoloji konusunda Y kuşağıyla arasında oldukça fark bulunmaktadır ve teknolojiyi eğlence değil ihtiyaç olarak kabul etmektedirler. Ayrıca sosyal medyayı da oldukça aktif kullanmaktadırlar (17, 30, 31). Günlük hayatlarında giyilebilir ve taşınabilir teknolojik ürünlerin yeri büyüktür ve her zaman yanlarında çevrim içi olabilecekleri bir cihaz mevcuttur (29). Teknolojiye doğduklarından beridir bu kadar maruz kalmaları, zihinsel gelişimlerini, analitik düşünme ve yorumlama becerilerini olumlu yönde etkilemiştir (14, 31).

Bağımsızlıklarına düşkün olan bu bireylerin teknolojiye bağımlı olmaları bireyselleşmeyi ve yalnız yaşamayı ön plana çıkarmıştır. Benmerkezcidirler ve grup çalışmalarını tercih etmeyen bireylerdir (14, 17, 29, 30).

Pek çok işi hızlı, aynı anda yürütebilme ve değişikliklere kolay adapte olabilme becerileri yüksektir. Hedeflerine çok iyi odaklanabilen bu bireylerin, bu konuda kendilerine olan güvenleri de oldukça yüksektir (14, 30). Çabuk tüketmeye alışkın, doyumsuzluk hissi yaygın ve sahip olduğu işten kolaylıkla vazgeçebilen, pratik, zeki ve sabırsız bireylerdir (29, 30, 31).

Diğer kuşaklara kıyasla bu kuşak bireyleri, eğitim ve sosyal sınıf konusuna çok önem vermektedirler (30). Ancak diğer kuşaklara göre mücadele kavramının öneminin farkında değildirler (29).

Özgünlük ve gerçekçilik değerlerine daha çok önem veren bu bireyler, birbirleriyle oldukça sıkı bir etkileşim halindedir ve kendi aralarında aynı kültür, aynı moda, aynı zevkler, aynı tüketim tercihleri gibi paylaşımlar söz konusudur. Bu yüzden dünyadaki “ilk küresel kuşak” olarak da bilinmektedir (20, 30). Diğer kuşakların anlamakta zorlandıkları kelimeleri sıklıkla kullanarak kendilerine özgü bir küresel dil oluşturmuşlardır (29, 30)

Coğrafi sınırlamaları yoktur. İleriki zamanlarda, kendinden önceki kuşaklara göre daha yüksek gelir düzeyine sahip olacağı ve kadın-erkek rollerini sosyal açıdan değiştirebileceği tahmin edilmektedir (17).

2.1.6. Alfa Kuşağı

Güncel kaynaklarda 2010 yılı sonrasında doğanlar Alfa kuşağı olarak isimlendirilmeye başlanmıştır (30). Latin alfabesinin son harfi olan Z harfi ile isimlendirilen Z kuşağından sonra yeni kuşak, Yunan alfabesinin ilk harfi olan Alpha/Alfa ile isimlendirilmiştir. Sosyologlar bu kuşağın, yeni bir nesli ve yeni bir başlangıcı temsil ettiği için bu şekilde adlandırılmasına karar vermişlerdir (32).

Alfa kuşağı hakkındaki en önemli detay doğdukları dijital ortamdır. Teknoloji kavramı, bu bireylerin ebeveynlerini, eğitimcilerini, sosyal etkileşimlerini ve günlük yaşamlarını etkileyen en önemli faktördür. Dolayısıyla teknoloji konusunda bilgi ve becerileri oldukça gelişmiştir. Teknolojinin diline oldukça hâkim olan bu kuşak, dijital yerliler olarak da anılmaktadırlar (32).

Alfa kuşağındaki bireyler henüz yetişkin olmadıkları için büyük bir kısmı bugünün okul öncesi eğitim, ilkokul ve ortaokul öğrencisidir (33). Bu bireylerin, kendinden önceki kuşaklara göre daha benmerkezci, meraklı, hareketli, huysuz tavırlar sergileyen, düşüncelerini çekinmeden ifade eden, geleneksel hiyerarşi yapılarını ve sınırları tanımayan bireyler oldukları ifade edilmiştir. Z kuşağı gibi bireysellik ön plandadır. Ayrıca teknoloji ile bağlantılı olarak bu kuşağın yaratıcılık, dinamizm, liderlik gibi davranışsal özelliklere sahip oldukları ve dolayısıyla bu davranışsal özelliklerin karar verme özerkliğine ve gelecekteki kariyer seçimlerinde oldukça etkili olacağı tahmin edilmektedir (32, 33).

2.2. Toplum, Katılım ve Toplumsal Katılım Kavramları

2.2.1. Toplum

Türk Dil Kurumu (TDK), “toplum” kavramını aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için işbirliği yapan insanların tümü, cemiyet olarak tanımlamaktadır (23). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)’ne göre ise “toplum” kavramı genellikle belirli bir coğrafi alanda yaşamını sürdüren, sosyal bir yapıya sahip olan, belli bir zaman içinde ilişkileri geliştirebilen ve bu ilişkilere göre organize edilmiş ortak bir kültürü, değerleri ve normları paylaşabilen belirli bir küme insan olarak tanımlanmaktadır (1).

Toplum, bireyin yaşamını sürdürdüğü, çalıştığı, ürettiği, günlük okupasyonlarını gerçekleştirdiği doğal ortamıdır. Ergoterapi alanında toplum, temel olarak ortak bir okupasyona katılan insan grupları olarak tanımlanmaktadır (2).

2.2.2. Katılım

TDK, katılım kavramını katılma işi, iştirak olarak tanımlamaktadır (23). ICF’ye göre katılım kavramı, yaşama dâhil olmak ve okupasyon kavramı, bir birey tarafından bir görevin veya eylemin yürütülmesi” olarak tanımlanmaktadır. Katılım kısıtlılığı, bireyin yaşama dâhil olurken yaşayabileceği sorunlar olarak; okupasyonel limitasyonlar ise bireyin okupasyonu yürütmede karşılaşılabileceği zorluklar olarak açıklanmaktadır (1).

Ergoterapi açısından bakıldığında ise katılım kavramı; günlük yaşama dâhil olmak olarak tanımlanmaktadır. Ergoterapi çalışmalarının ana hedefi, katılımıdır. (22).

Katılım ve okupasyon alanı birbiriyle ilişkilidir ve birbirine bağlı birden fazla unsurdan oluşabilmektedir. Örneğin, okula gitmek, günlük rutini düzenlenmek, tekli ve çoklu görevleri üstlenmek, stres yönetimi yapabilmek gibi. ICF'ye göre okupasyon ve katılım alanları, bilgiyi öğrenme ve uygulama, genel görevler ve istekler, iletişim, mobilite, öz bakım, ev ve iş yaşam alanları, kişilerarası etkileşimler ve ilişkiler, büyük yaşam alanları ve toplumsal, sosyal yaşam ve vatandaşlık görevleri olmak üzere dokuz alanı içermektedir (1, 34). ICF, "okupasyon ve katılım" alanlarındaki "okupasyon" ve "katılım" arasında ayırım yapmanın zor olduğunu kabul etmektedir (1). Bu alanlar, performans ve kapasite olmak üzere iki farklı açıdan değerlendirilmektedir. Performans, bireyin mevcut ortamda ne yaptığını; kapasite ise bireyin bir okupasyonu yürütme yeteneğini tanımlamaktadır (34). Bu tanımlar, katılım kavramının niceliksel ve niteliksel özelliklerine vurgu yapmaktadır (8). Katılımın niceliksel boyutu, günlük yaşamdaki rollerin temeli olan okupasyonlarla ilişkili performans olarak ifade edilmektedir. Okupasyonları gerçekleştirme sıklığı ve bu okupasyonlar için ayrılan zaman, medeni durum, çalışma ya da eğitim durumu, yaşadığı çevre, çevresindeki kişiler, zorluklar ve kısıtlılıklar, sosyal ilişkiler, toplumsal kaynaklar gibi çeşitli unsurlar katılımı belirleyen niceliksel faktörler olarak sayılmaktadır. Katılımın niteliksel boyutu ise kişisel bakış açısı ile ifade edilmektedir. Özerklik, öz yeterlilik, yetkinlik ve sorumluluk duygusu, ait olmak ve kabul görmek, kişisel, sosyal ve kültürel değerler, ilgiler ve tatminkârlık gibi çeşitli unsurlar katılımı belirleyen niteliksel faktörler olarak sayılmaktadır (2).

Katılım kavramı 1990'lı yıllardan itibaren literatürde sıklıkla kullanılmaktadır. Günümüzde bireylerin katılımını arttırmak; rehabilitasyon hizmetlerinin asıl amacı haline gelmiştir (35, 36).

2.2.3. Toplumsal Katılım

Toplumsal katılım, bir bireyin bir toplum içinde sosyal etkileşim sağlayarak okupasyonlara katılım göstermesi olarak tanımlanmaktadır (37, 38). Toplumsal katılım, kişilerin kendi alanlarındaki okupasyonlara katılımda yeterli olması durumudur (22).

Toplumsal katılım çok boyutlu bir kavramdır. Toplumsal katılımın yaşam boyunca ve tüm alanlarda değerlendirilmesi önemlidir. Bireylerin okupasyon konusundaki kişisel tercihleri; okupasyonun ne olduğu, okupasyonu nasıl ve nerede yaptıkları ve okupasyon memnuniyet düzeyleri önemlidir. Bireylerin toplumsal katılımını etkileyen kişisel, çevresel ve okupasyon ile ilgili birçok faktör bulunmaktadır ve bu faktörler birbirleriyle etkileşim halindedir. Katılım değerlendirilirken bu faktörler arasındaki ilişki dikkate alınmalıdır (22, 39, 40).

Toplumsal katılım; toplum, aile, akranlar ve/veya arkadaşlar ile gerçekleştirilen okupasyonları içerir ve iletişim kurmaktan daha karmaşıktır (22, 41). “Topluma katılım” bireyin herhangi bir topluluğa, çevreye, işe ya da okula katılma yeteneği; “aileye katılım” aile rollerine katılma ve bu konuda başarılı olma yeterliği ve “akranlara ve/veya arkadaşlara katılım” yakınlık seviyesine göre değişkenlik gösteren ilişkilere katılma kapasitesidir (42).

Bireylerin toplumsal katılım konusunda farklı okupasyon alanları vardır (22). Bunlar; günlük yaşam aktiviteleri, yardımcı günlük yaşam aktiviteleri, uyku ve dinlenme, eğitim, iş, oyun, eğlence, sosyal katılım olmak üzere 8 başlıkta toplanmaktadır ve Tablo 2.2.’de gösterilmektedir(12).

Tablo 2.2. Okupasyon Alanları

Günlük Yaşam Aktiviteleri (GYA)	Banyo yapma, tuvalet, tuvalet hijyeni, giyinme, beslenme, fonksiyonel hareket, kişisel hijyen ve kendine çeki düzen verme, cinsel aktivite.
Yardımcı Günlük Yaşam Aktiviteleri (YGYA)	Biri ile ilgilenme, hayvan bakımı, iletişim teknikleri, araç kullanımı, toplu taşıma kullanımı, para idaresi, sağlık yönetimi, ev idaresi, yemek hazırlama, bulaşık yıkama, alışveriş, dini aktiviteler, güvenlik.
Uyku ve Dinlenme	Uyku hazırlığı, uyku, dinlenme.
Eğitim	Resmi olan veya resmi olmayan eğitim, kişisel öğrenme.
İş	Çalışma, iş arama, iş hazırlığı yapma, gönüllü çalışma.
Oyun	Kurallı oyunlar, eğlenceli bireysel veya grup aktiviteleri.
Eğlence	GYA, uyku ve dinlenme aktiviteleri dışında kalan planlı veya plansız eğlenceli tüm aktiviteler.
Sosyal Katılım	Toplum, aile ve arkadaş çevresinde gerçekleştirilen tüm aktiviteler.

2.3. Kavramsal Çerçeve Olarak İnsan Okupasyon Modeli (Model of Human Occupation - MOHO)

İlk olarak 1980'de yayınlanan İnsan Okupasyon Modeli, 1970'li yıllarda Dr. Gary Kielhofner'in yüksek lisans tezi ve uygulamasıyla ortaya çıkmıştır. Dr. Kielhofner, MOHO üzerinde çalışan ilk kişi olsa da, bu model bu alanda çalışan birçok kişinin çabaları sonucunda oluşmuştur (43). MOHO, birey odaklı ilk modeldir (44).

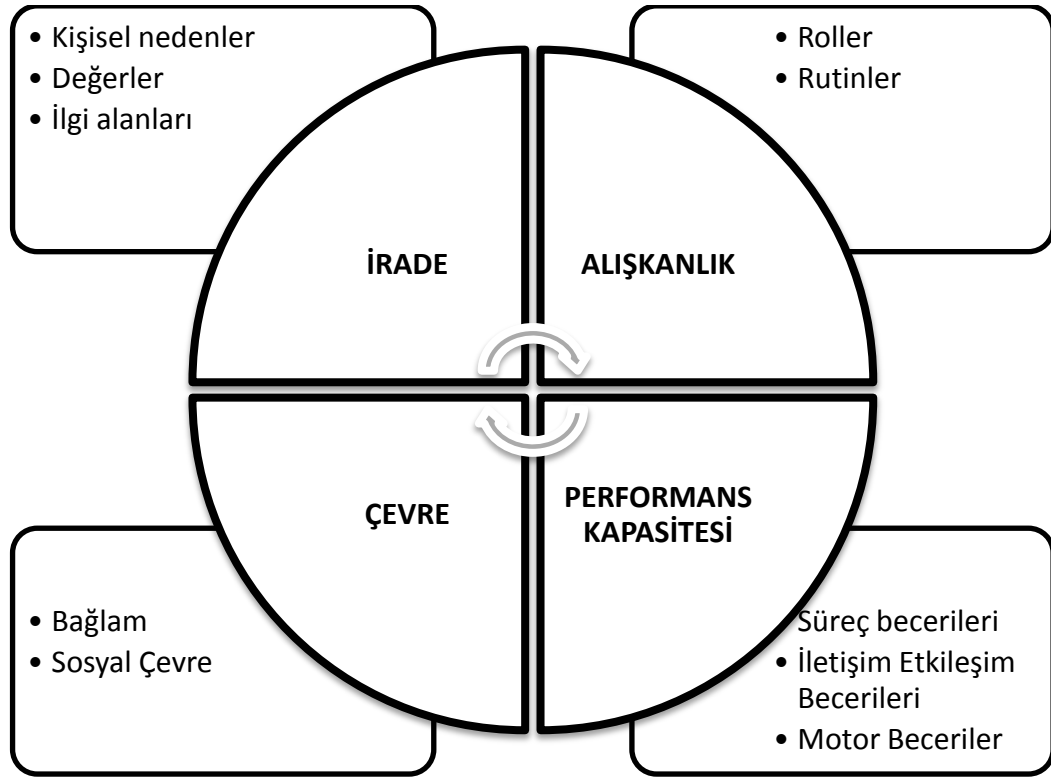
Günümüzde ise bu ergoterapi modeli, dünya çapında çok sayıda bilim insanının akademik araştırmalarında ve klinik uygulamalarında oldukça yaygın olarak

kullandığı bir model haline gelmiştir (43, 44). 2008 yılında yapılan bir çalışmada, ankete katılan ergoterapistlerin %80'inden fazlası müdahalelerinde MOHO'yu kullandıklarını belirtmişlerdir (45).

MOHO, ergoterapi alanında insan davranışlarının bazı yönlerini açıklamak için ve bunu pratikte uygulayabilmek için araçlar sağlayan kavramsal bir uygulama modelidir. MOHO, bireylerin nasıl motive edildiğini, okupasyonun nasıl şekillendirildiğini ve gerçekleştirildiğini açıklamaya çalışan bir teoridir (43, 46).

MOHO, ergoterapi alanında günlük yaşamında sorun yaşayan herhangi bir birey için müdahale hedeflerinin ve stratejilerinin belirlenmesini kolaylaştırmak amacıyla tasarlanmıştır. Literatürde birçok farklı grupta uygulandığı belirtilmektedir (43, 47). Birey merkezli, holistik bakış açısına sahip, kolay uygulanabilen bu model, diğer uygulama modelleri ile beraber kullanılabilir (43, 44). MOHO ayrıca çeşitli bağlamlarda da kullanılmaktadır (Örneğin, hastaneler, bakım evleri, rehabilitasyon programları, cezaevleri ve toplum temelli kuruluşlar vb.) (43).

MOHO'da insanlar irade, alışkanlık ve performans kapasitesi olmak üzere birbirleriyle ilişkili üç bileşen olarak ele alınmaktadır (11). İrade, okupasyona yönelik motivasyonu; alışkanlık, okupasyonun kalıplar veya rutinler halinde organize edildiği süreci ve performans kapasitesi ise okupasyonel performans için sahip olunan fiziksel ve zihinsel yetenekleri ifade etmektedir. MOHO, insan - okupasyon ilişkisini anlamak için, insanın içinde yer aldığı fiziksel ve sosyal çevrelerin de dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır (43, 50, 51, 54). MOHO, irade, alışkanlık ve çevre faktörlerinin etkilerini dikkate alarak, kişinin okupasyon alanlarındaki performansını gerçekleştirebilmesi için çevreyle olan ilişkisini incelemektedir (44).

Şekil 2.1. İnsan Okupasyon Modeli (11)

MOHO'da, bireyin okupasyonel yaşamında düzenlemeler yapılmaktadır ya da bireyin okupasyonel yaşamını sürdürmesine yardım edilmektedir ya da bireyin okupasyonel yaşamı yeniden organize edilmektedir. Dolayısıyla yapılan müdahalelerin terapötik etkisi olması için gerçek bir okupasyon formu içermesi ve kişide değişim sağlayabilmek için okupasyonun kişi için anlamlı ve amaçlı olması gerekmektedir (44).

2.3.1. İrade

MOHO perspektifinden irade, bireylerin anlamlı bulduğu, katılmak istediği okupasyonu seçmeye ve yapmaya motive eden süreç olarak tanımlanmaktadır. İrade, bir kişinin değerlerini yansıtan duygu ve düşüncelerle şekillenmektedir: Değerler (okupasyon konusunda nelerin yapılması, nasıl yapılması ve nelere bağlı kalınması gerektiğine ilişkin kişisel inançlar), ilgi alanları (hoşlanılan şeyler) ve kişisel nedenler (öz-yeterlik duygusu ve istenilen okupasyonları gerçekleştirebilme kapasitesi). Bu faktör, kültürel değerlerden de etkilenebilmektedir. İrade kavramı

MOHO'da oldukça önemlidir çünkü terapi sürecinde bireylerin terapi sonuçlarını etkileyen okupasyonları hakkında kararlar vermesini gerektirmektedir (48, 49, 50, 51).

2.3.2. Alışkanlık

MOHO perspektifinden alışkanlık, bireylerin okupasyon paterninin yaşam biçimleri ve rolleri tarafından yönetilmesi, bağlam ve çevre tarafından şekillendirilmesi ve rutinler şeklinde düzenlenmesiyle ortaya çıkan bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Alışkanlıklar, bireylerin rutin okupasyonlarını nasıl gerçekleştirdiklerinden etkilenmektedir. Bireylerin içinde bulunduğu çeşitli bağlamlar ve zamanlar, bireylerin rutinlerini etkilemektedir. Alışkanlıkları etkileyen bir diğer faktör ise bireylerin rolleridir. Roller, bireyler tarafından üstlenilen görevlerdir ve rollerin özümsemi, bireylere kimlik kazandıran bir süreçtir (48, 50).

2.3.3. Performans Kapasitesi

MOHO perspektifinden performans kapasitesi, bireyin fiziksel ve mental yeteneklerin yanı sıra bu yetenekleri nasıl kullandığını ve deneyimlediğini ifade eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır (49). Fiziksel kapasite, vücudun yapısına ve işlevine dayalı yetenekler ve sınırlamalar; mental kapasite ise bilişsel yetenekler ve psikolojik işleyiş olarak ifade edilmektedir (52). Alışkanlık ve irade ile birlikte düşünülen performans kapasitesi, bireylerin davranışına daha geniş bir bakış açısı sağlamaktadır. Bireylerin performans kapasitesi herhangi bir şekilde değişikliğe uğradığında bireylerin kişisel nedenleri, ilgi alanları, değerleri, rolleri ve rutinleri etkilenebilmektedir. Ayrıca, performans kapasitesindeki kalıcı bozulmalar, bireylerin başarılı bir şekilde bu değişikliğe uyum sağlaması için genellikle irade ve alışkanlık faktörlerinde değişiklik yapılmasını gerektirmektedir. Bu durumda, performans kapasitesindeki değişiklikleri elde etmek için irade ve alışkanlıktaki değişiklikler esastır (48).

2.3.4. Çevre

TDK'ya göre "çevre" kavramı, hayatın gelişmesinde etkili olan doğal, toplumsal, zamansal ve kültürel dış faktörlerin bütünlüğü olarak tanımlanmaktadır. Çevre, bireylerin dışında oluşan ve bireyleri etkileyen durum ve bağlamlardır (23).

Okupasyonel yapı, görevler, mekânlar, objeler ve sosyal grup olmak üzere çevre dört faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler çevrenin sosyal, kültürel, ekonomik, fiziksel, politik ve zamansal boyutları ile ilişkilidir. Bireyler okupasyonlarını karmaşık çevrelerde gerçekleştirir; fiziksel ve sosyal çevrenin de bu okupasyonlar üzerinde etkisi oldukça büyüktür (9). Doğal mekânlar, insan yapımı mekanlar ve bu mekanlardaki objeler fiziksel çevreyi oluşturmaktadır. İnsan toplulukları ve bu topluluklarla gerçekleştirilen okupasyonel ortamlar da sosyal çevreyi oluşturmaktadır (49, 53). Politik ve ekonomik çevre, insanların okupasyonlarını gerçekleştirebilmek için kullandıkları kaynakları belirlemekte; kültürel çevre ise bireylerin hangi okupasyonu nasıl gerçekleştirmesi gerektiği ile ilgili detayları şekillendirmektedir. (6). Zamansal çevre ise kronolojiktir ve sosyal ve kültürel bağlantılardan meydana gelmektedir (22). Bireylerin performanslarını gerçekleştirdiği okupasyonel çevreleri ise mekânların, objelerin, okupasyonların ve/veya sosyal toplulukların, politik, ekonomik, kültürel ve zamansal faktörlerin birleşiminden oluşmaktadır (49, 53).

Bireylerin davranışları ve bu davranışlar hakkında bireylerin duygu ve düşünceleri; motivasyon, organizasyon ve okupasyonel performansı faktörlerinin her biri çevrenin çeşitli boyutlarından etkilenmektedir (54). Kişinin sahip olduğu değerleri, ilgileri, kişisel nedenleri, rolleri, alışkanlıkları ve performans kapasitesi çevrenin kişiyi nasıl etkilediği ile ilişkilendirilmektedir (55). Bu sebeple MOHO perspektifinden çevre, okupasyonel dengeyi önemli ölçüde etkileyen bir paterndir (54). Bu modele göre çevre kişiye fırsatlar, kaynaklar, talepler ve kısıtlamalar oluşturmaktadır (55). MOHO, okupasyonları destekleyen veya kısıtlayan çevrelerde, kişilerin okupasyonlarını nasıl başlattığını, geliştirdiğini ve gerçekleştirdiğini ele almaktadır (45, 56).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Bireyler

3.1.1. Çalışma Grubu

Araştırma, dâhil edilme ve dâhil edilmeme kriterleri dikkate alınarak, araştırmacının iş arkadaşları, sosyal çevreleri ve bu kişilerin ulaşabilecekleri X, Y ve Z kuşaklarında doğmuş Türkiye sınırları içerisinde yaşayan erişkin bireylerle yapılmıştır. Çalışmaya X kuşağı olarak 1965-1979 yıllarında; Y kuşağı olarak 1980-1999 yıllarında; Z kuşağı olarak 2000 ve sonrası yıllarda doğmuş erişkin bireyler kabul edilmiştir (20, 28, 29). Çalışma öncesinde tüm bireyler çalışma hakkında bilgilendirilmiş ve tüm bireylerden aydınlatılmış onam alınmıştır.

Dâhil edilme kriterleri:

- Çalışmaya katılmak için gönüllü olmak,
- 1965-2002 yıllarında doğmuş olmak.

Dâhil edilmeme kriterleri:

- Değerlendirme formlarının uygulanmasını engelleyen herhangi bir duruma sahip olmak (mental, fiziksel, nörolojik vs.),
- Herhangi bir dezavantajlı grup içerisinde yer alıyor olmak.

3.1.2. Örneklem Büyüklüğü

Araştırmanın örneklem genişliği; %80 güç ve %5'lik hata ve 0,25'lik etki değeri ile G-Power 3.1.9 ile hesaplanmıştır ve örneklem büyüklüğü 159 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışmaya X kuşağında doğmuş 53; Y kuşağında doğmuş 53; Z kuşağında doğmuş 53 olmak üzere toplam 159 kişi dâhil edilmiştir.

3.2. Yöntem

Araştırma kapsamında, dâhil edilme ve edilmeme kriterlerine göre çalışmaya katılması uygun olan bireylere Sosyodemografik Bilgi Formu, Okupasyonel Profil Şablonu (*Occupational Profile Template*), İnsan Aktivite-Rol Modeli Tarama Aracı

(*The Model of Human Occupation Screening Tool - MOHOST*) ve Aktivite Öz - Değerlendirmesi (*Occupational Self Assessment - OSA*) uygulanmıştır. Bireylerin toplumsal katılımlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi bir ergoterapi yaklaşım modeli olan MOHO çerçevesinde yapılmıştır.

3.2.1. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama aşaması, önce her bir bireyle birebir olarak yüz yüze görüşme yöntemiyle tamamlanması planlanmıştır. Ancak pandemi sebebiyle planlarda değişiklik yapılmış olup, yüz yüze görüşmeye ek olarak *online* ortamın kullanımı da dahil edilerek veri toplama aşaması tamamlanmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu'nun ve Aktivite Öz - Değerlendirmesi Formu'nun bireylerin kendileri tarafından doldurulması sağlanmıştır. İnsan Aktivite-Rol Modeli Tarama Aracı ve Okupasyonel Profil Şablonu ise bireylerden elde edilen bilgiler ile araştırmacı tarafından el yazısı ile doldurulmuştur. Edinilen bilgiler bilgisayar ortamında da kayıt altına alınmıştır. Tüm bu işlemler her birey için ortalama 30 dakika sürmüştür.

3.3. Değerlendirme Araçları

3.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Çalışmamızda Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılarak bireylerin yaşı, doğum tarihi, cinsiyeti, yaşadığı şehir bilgisi, medeni hali, (varsa) çocuk sayısı, eğitim ve çalışma durumu, mesleği ve gelir düzeyi bilgileri alınmıştır (Bkz. EK 5.).

3.3.2. Okupasyonel Profil Şablonu (Occupational Profile Template)

Okupasyonel profil için, kişilerle olan iletişimin başlangıcında bilgi toplamaya başlanmaktadır ve okupasyonel profili tamamlama süreci çevreye ve kişiye göre değişmektedir. Bu sürece katılmayan kişiler için profilleri tamamlanırken aile üyeleri veya hayatlarındaki diğer önemli kişilerin yardımı alınabilmektedir. Profil verilerini topladıktan sonra, belirlenen sorunların olası nedenlerine ilişkin bir çalışma hipotezi geliştirilmektedir ve nedenler kişisel

faktörler, performans becerileri, çevre içindeki engeller gibi problem alanlarını içerebilmektedir.

Türkçe uyarlama çalışması 2021 yılında yapılmıştır (57). Çalışmamızda Okupasyonel Profil Şablonu kullanılarak X, Y ve Z kuşaklarındaki her bir bireyin okupasyonel profili oluşturulmuştur (Bkz. EK 6.).

3.3.3. İnsan Aktivite-Rol Modeli Tarama Aracı (The Model of Human Occupation Screening Tool - MOHOST - Sürüm 2.0)

MOHOST, temelini MOHO modelinden almaktadır ve kavramları, bu modeldeki kavramlara dayanmaktadır. Buna göre bir kişinin okupasyonel katılımı, kişisel faktörler, performans kapasitesi ve çevresel koşullar ile ilişkilidir.

MOHOST, kişilerin tanısına ve bağımsızlık düzeyine bakılmaksızın, okupasyonel katılımını değerlendiren bir araçtır. Bu açıdan ergoterapistler için, okupasyonel katılımını etkileyen kişisel ve çevresel faktörlere genel bir bakış açısı sunmaktadır. Kişilerin günlük yaşam aktivitelerine katılımını incelemek için bir çerçeve sağlayan MOHOST, teoriye dayalı bir okupasyon analizidir. MOHOST değerlendirmesini yaparken ergoterapist, kişi hakkındaki bilgilerini tam olarak edinebilmesi için kişilerin motivasyonları, ilgi alanları, rolleri ve rutinleri hakkında görüşme ya da gözlem yapabilmekte, diğer personellerle veya bakım verenleri ile etkileşime geçebilmektedir

MOHOST okupasyonel motivasyon (irade), okupasyon paterni (alışkanlık), iletişim ve etkileşim becerileri, süreç becerileri, motor beceriler ve çevre olmak üzere toplam 6 alan ve her birinde 4 alt madde ile toplam 24 madde içermektedir. Okupasyonel motivasyon alanında becerilerin incelenmesi, başarı beklentisi, ilgi ve seçimler; okupasyon paterni alanında rutin, adaptasyon, roller, sorumluluk; iletişim ve etkileşim becerileri alanında sözsüz beceriler, konuşma, vokal ifade, ilişkiler; süreç becerileri alanında bilgi, zamanlama, organizasyon, problem çözme; motor beceriler alanında, postür ve hareketlilik, koordinasyon, güç ve çaba, enerji, çevre alanında ise; fiziksel alan, fiziksel kaynaklar, sosyal gruplar, okupasyonel talepleri olarak alt başlıkları bulunmaktadır.

MOHOST Sürüm 2.0, 2006 yılında güncellenmiştir ve değerlendirme ölçeği kriterleri, harfli olarak dönüştürülmüştür. (K: Okupasyonel Katılımını Kolaylaştırır; S: Okupasyonel Katılımını Sağlar; E: Okupasyonel Katılımını Engeller; Kl: Okupasyonel Katılımını Kısıtlar). Ergoterapistler kişileri değerlendirirken, her bir maddeyi bu harf skalasına göre doldurur. (58). En az 1, en fazla 4 puan olarak derecelendirme yapılmaktadır. Toplam 96 puandır ve puan arttıkça ilgili faktörün katılımı kolaylaştırdığı, azaldıkça ise engellediği ya da kısıtladığı ifade edilmektedir (59).

Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (60). Türkçe versiyon çalışması ise 2015 yılında yapılmıştır (6). Çalışmamızda MOHOST Sürüm 2.0 kullanılarak X, Y ve Z kuşaklarındaki bireylerin irade, alışkanlık, iletişim ve etkileşim becerileri, süreç becerileri, motor beceriler ve çevre alanlarında okupasyonel katılımı hakkında bilgi edinilmiştir (Bkz. EK 7.).

3.3.4. Aktivite Öz - Değerlendirmesi (Occupational Self Assessment - OSA - Sürüm 2.2)

OSA, temelini MOHO modelinden almaktadır. İçerdiği maddeler, MOHO'ya göre oluşturulmuştur ve günlük yaşam diline aktarılmıştır.

OSA, kişilerin beceri/performans, irade, alışkanlık alanlarındaki okupasyonel yeterliliğinin öz algısını ve her bir okupasyona ne kadar önem verildiğini ölçen bir değerlendirme aracıdır. Bu konuda ve hedef belirlemede bireylerin katılımını teşvik etmek için hazırlanan bir değerlendirmedir ve kişi merkezlidir. Ergoterapi müdahaleleri için hedefler ve öncelikler belirleme konusunda yardımcı olmaktadır.

21 maddeden ve Likert tipi ölçekten oluşmaktadır. Adım 1'de okupasyonları ne seviyede iyi yaptıkları (1: çok problem var 4: çok iyi) ve adım 2'de bu okupasyonların kendileri için önemi (1: çok önemli değil 4: en önemlisi) kişiler tarafından ayrı ayrı puanlanmaktadır; adım 3'te ise kişinin en çok değiştirmek istediği alanlar kişiler tarafından seçilmektedir. Kişilerin kendileri hakkında değiştirmek istedikleri maddelerin 1'den 4'e kadar öncelik sıralamaları da yapılmaktadır. Form kâğıdında ayrıca kişilerin değerlendirme formunda her maddeye dair yorum ya da ihtiyaçlarını yazabilecekleri alan da bulunmaktadır. Adım 1 ve adım 2 bölümlerindeki

puanlar ise toplanarak yeterlilik ve önem olmak üzere iki ayrı toplam puan elde edilmektedir. Toplam puan arttıkça okupasyonel öz-yeterlilik ve önemi artmaktadır (61). Ayrıca ilk 11 madde beceriler, 12 - 16. maddeler alışkanlıklar, 17 - 21. maddeler ise kişinin istekleri hakkındaki algısını değerlendirmektedir. Puanın yüksek olması kişinin algısının da yüksek olduğu anlamına gelmektedir (62).

OSA Sürüm 2.2, 2006 yılında güncellenmiştir (61). Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (63). Türkçe geçerli ve güvenilirlik çalışması da 2018 yılında yapılmıştır (64). Çalışmamızda OSA-Sürüm 2.2 kullanılarak X, Y ve Z kuşaklarındaki bireylerin kendi kendilerinin okupasyonel yeterliliğiyle ilgili algıları ve okupasyonlara verdikleri önemler hakkında bilgi edinilmiştir (Bkz. EK 8.).

3.4. Etik

Çalışmamız, Hacettepe Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 25.02.2020 tarihinde değerlendirilmiş olup, GO 20/196 proje numarası ve 2020/05-41 karar numarası ile etik açıdan uygun bulunmuştur (Bkz. EK 1.).

Etik Kurul tarafından onaylanan aydınlatılmış onam formu, her bir katılımcıya online ortam üzerinden sunulmuş ve tüm katılımcılardan onam alınmıştır (Bkz. EK 4.). Görüşmelerde etik prensiplere ve gizlilik hususuna özen gösterilmiştir. Etik Kurul tarafından belirtildiği gibi, değerlendirme formlarında katılımcıların isim - soy isim bilgisine yer verilmemiştir. Bunun yerine X1, X2, Y3, Z4 vb. şeklinde isimlendirmeler yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmamızda nicel verilerin analizi SPSS İstatistik 26 versiyonu ile gerçekleştirilmiştir. Kategorik değişkenler sayı ve yüzde olarak hesaplanmıştır. Sayısal değişkenlerin normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesi amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak bulunmuş olup Tablo 3.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışmada Kullanılan Değişkenlerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Değişkenler	Skewness (Çarpıklık)		Kurtosis (Basıklık)	
	r	Std. Hata	r	Std. Hata
MOHOST	-1,043	0,192	1,974	0,383
Okupasyonel Motivasyon	-0,699	0,192	-0,004	0,383
Okupasyon Paterni	-0,681	0,192	1,124	0,383
İletişim ve Etkileşim Becerileri	-0,656	0,192	0,308	0,383
Süreç Becerileri	-0,857	0,192	1,566	0,383
Motor Becerileri	-0,810	0,192	1,593	0,383
Çevre	-0,784	0,192	1,431	0,383
OSA Yeterlilik	-0,844	0,192	1,515	0,383
Becerilerin Yeterliliği	-1,010	0,192	2,216	0,383
Alışkanlıkların Yeterliliği	-0,463	0,192	0,338	0,383
İsteklerin Yeterliliği	-0,410	0,192	0,273	0,383
OSA Önem	0,330	0,192	-0,050	0,383
Becerilerin Önemi	0,450	0,192	0,059	0,383
Alışkanlıkların Önemi	0,400	0,192	0,007	0,383
İsteklerin Önemi	0,364	0,192	-0,422	0,383

Normal dağılımın kurallarına göre çarpıklık değerlerinin $\pm 1,5$ arasında ve basıklık değerlerinin (istatistik değerinin standart hataya bölünmesiyle elde edilen değer) ± 7 arasında olması gerekmektedir (65). Bu kapsamda Tablo 3.2'deki değerlerin normal dağılım kurallarına uyduğu görülmüştür.

Araştırmada normal dağılım sergileyen ikili grupların karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem T-Testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında ise Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında Ki-Kare analizi kullanılmıştır. Korelasyon analizinde ise Pearson Testi kullanılmıştır. Tüm çalışmada anlamlılık düzeyleri 0,05 ve 0,01 değerleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir.

Nitel verilerin analizi ise içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda verilerin kodlanması, kâğıt üzerinde haritalandırılması, ilişkilendirilmesi, alt ve ana kategorilerin oluşturulması ile bir tema oluşturulmuştur (66). Bu tema sonrası elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Nicel Bulgular

4.1.1. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı İstatistiksel Bulgular

Çalışmaya katılan katılımcılara ait yaş ve diğer sosyodemografik bulgular belirlenmiş olup, Tablo 4.1 ve Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Çalışmaya Katılan Katılımcılara Ait Yaş Bulguları

Kuşak	Frekans (N)	Yüzde (%)	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X}$ (min-max)
X Kuşağı	53	33,33	47,47 $\pm$ 4,70	47 (42-56)
Y Kuşağı	53	33,33	29,13 $\pm$ 4,62	27 (22-38)
Z Kuşağı	53	33,33	20,11 $\pm$ 1,08	21 (18-21)
Toplam	159	100	32,24 $\pm$ 12,05	27 (18-56)

N: Kişi sayısı; X: Aritmetik ortalama; SS: Standart sapma; Min: Minimum; Maks: Maksimum.

Tablo 4.1’deki yaş bilgileri incelendiğinde; X kuşağından 53, Y kuşağından 53 ve Z kuşağından 53 olmak üzere toplam 159 kişi çalışmaya katılmıştır.

X kuşağı katılımcılarının yaş ortalaması ve standart sapma değeri 47,47 $\pm$ 4,70 yıl; Y kuşağı katılımcılarının yaş ortalaması ve standart sapma değeri 29,13 $\pm$ 4,62 yıl; Z katılımcılarının yaş ortalaması ve standart sapma değeri 20,11 $\pm$ 1,08 yıl ve bütün katılımcıların yaş ortalaması ve standart sapma değeri 32,24 $\pm$ 12,05 yıldır.

X kuşağında en büyük katılımcı yaşı 56, en küçük katılımcı yaşı ise 42’dir. Y kuşağında en büyük katılımcı yaşı 38, en küçük katılımcı yaşı ise 22’dir. Z kuşağında en büyük katılımcı yaşı 21, en küçük katılımcı yaşı ise 18’dir. Çalışmadaki en büyük katılımcı yaşı 56, en küçük katılımcı yaşı 18’dir.

Tablo 4.2. Çalışmaya Katılan Katılımcılara Ait Diğer Sosyodemografik Bulgular

Değişken	X Kuşağı		Y Kuşağı		Z Kuşağı		Toplam		
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	
	(N)	(%)	(N)	(%)	(N)	(%)	(N)	(%)	
Cinsiyet	Kadın	33	62,3	37	69,8	34	64,2	104	65,4
	Erkek	20	37,7	16	30,2	19	35,8	55	34,6
Medeni Durum	Evli	49	92,5	19	35,8	0	0	68	42,8
	Bekâr	4	7,5	34	64,2	53	100,0	91	57,2
Yaşadığı Şehirlere Göre Bölgeler	Marmara	21	39,6	25	47,2	28	52,8	74	46,5
	Ege	0	0	3	5,7	8	15,1	11	6,9
	Akdeniz	23	43,4	17	32,1	9	17,0	49	30,8
	Güneydoğu	1	1,9	1	1,9	2	3,8	4	2,5
	Doğu A.	0	0	0	0	4	7,5	4	2,5
	Karadeniz	2	3,8	1	1,9	0	0	3	1,9
	İç Anadolu	6	11,3	6	11,3	2	3,8	14	8,8
Çocuk Sayısı	Çocuğu Yok	4	7,5	39	73,6	53	100,0	96	60,4
	1 Çocuk	13	24,5	6	11,3	0	0	19	11,9
	2 Çocuk	22	41,5	8	15,1	0	0	30	18,9
	3 Çocuk	11	20,8	0	0	0	0	11	6,9
	4 Çocuk	2	13,8	0	0	0	0	2	1,3
	5 Çocuk	1	1,9	0	0	0	0	1	0,6
Eğitim Durumu	İlkokul	7	13,2	0	0	0	0	7	4,4
	Ortaokul	2	3,8	0	0	0	0	2	1,3
	Lise	9	17,0	6	11,3	53	100,0	68	42,8
	Üniversite	35	66,0	47	88,7	0	0	82	51,6
Çalışma Durumu	Çalışmayan	9	17,0	6	11,3	53	100,0	68	42,8
	Çalışan	39	73,6	47	88,7	0	0	86	54,1
	Emekli	5	9,4	0	0	0	0	5	3,1
Gelir Düzeyi	Düşük	7	13,2	9	17,0	11	20,8	27	17,0
	Orta	43	81,1	44	83,0	42	79,2	129	81,1
	Yüksek	3	5,7	0	0	0	0	3	1,9

N: Kişi sayısı.

Tablo 4.2'deki katılımcıların cinsiyet bilgileri incelendiğinde; X kuşağı katılımcılarının %62,3'ü kadın ve %37,7'si erkektir. Y kuşağı katılımcılarının %69,8'i kadın ve %30,2'si erkektir. Z kuşağı katılımcılarının %64,2'si kadın ve 35,8'i erkektir. Toplam katılımcıların %65,4'ünü kadın ve %34,6'sını erkek bireyler oluşturmaktadır.

Çalışmaya katılan X kuşağı katılımcılarının %92,5'i evli ve %7,5'i bekârdır. Y kuşağı katılımcılarının %35,8'i evli ve %64,2'si bekârdır. Z kuşağı katılımcılarının %100'ü bekârdır. Toplam katılımcıların %42,8'ini evli ve %57,2'sini bekâr bireyler oluşturmaktadır.

Çalışmaya katılan X kuşağı katılımcılarının %39,6'sı Marmara, %43,4'ü Akdeniz, %1,9'u Güneydoğu Anadolu, %3,8'i Karadeniz ve %11,3'ü İç Anadolu Bölgesi'ndendir. Y kuşağı katılımcılarının %47,2'si Marmara, %5,7'si Ege, %32,1'i Akdeniz, %1,9'u Güneydoğu Anadolu, %1,9'u Karadeniz ve %11,3'ü İç Anadolu Bölgesi'ndendir. Z kuşağı katılımcılarının %52,8'i Marmara, %15,1'i Ege, %17'si Akdeniz, %3,8'i Güneydoğu Anadolu, %7,5'i Doğu Anadolu ve %3,8'i İç Anadolu Bölgesi'ndendir. Toplam katılımcıların %46,5'i Marmara, %6,9'u Ege, %30,8'i Akdeniz, %2,5'i Güneydoğu, %2,5'i Doğu Anadolu, %1,9'u Karadeniz ve %8,8'i İç Anadolu Bölgesi'ndendir.

Katılımcıların sahip oldukları çocuk durumları incelendiğinde; X kuşağı katılımcılarının %7,5'inin çocuğu yok, %24,5'i 1 çocuklu, %41,5'i 2 çocuklu, %20,8'i, 3 çocuklu %13,8'i, 4 çocuklu ve %1,9'u 5 çocukludur. Y kuşağı katılımcılarının %73,6'sının çocuğu yok, %11,3'ü 1 çocuklu ve %15,1'i 2 çocukludur. Z kuşağı katılımcılarının %100'ünün çocuğu yoktur. Toplam katılımcıların %60,4'ünün çocuğu yok, %11,9'u 1 çocuklu, %18,9'u 2 çocuklu, %6,9'u 3 çocuklu, %1,3'ü 4 çocuklu ve %0,6'sı 5 çocukludur.

X kuşağı katılımcılarının %13,2'si ilkokul, %3,8'i ortaokul, %17'si lise ve %66'sı üniversite mezunudur. Y kuşağı katılımcılarının %11,3'ü lise ve %88,7'si üniversite mezunudur. Z kuşağı katılımcılarının %100'ü lise mezunudur. Toplam katılımcıların %4,4'ünü ilkokul, %1,3'ünü ortaokul, %42,8'ini lise ve %51,6'sını üniversite mezunu bireyler oluşturmaktadır.

X kuşağı katılımcılarının %17'si çalışmayan, %73,6'sı çalışan ve %9,4'ü emeklidir. Y kuşağı katılımcılarının %11,3'ü çalışmayan ve %88,7'si çalışandır. Z kuşağı katılımcılarının %100'ü çalışmayan bireylerdir. Toplam katılımcıların %42,8'ini çalışmayan, %54,1'ini çalışan ve %3,1'ini emekli bireyler oluşturmaktadır.

Gelir durumları açısından ise X kuşağı katılımcılarının %13,2'si düşük, %81,1'i orta ve %5,7'si yüksek gelirlidir. Y kuşağı katılımcılarının %17'si düşük ve %83'ü orta gelirlidir. Z kuşağı katılımcılarının %20,8'i düşük ve %79,2'si orta gelirlidir. Toplam katılımcıların %17'sini düşük, %81,1'ini orta ve %1,9'unu yüksek gelirli bireyler oluşturmaktadır.

Meslek durumları incelendiğinde ise X kuşağı katılımcılarının %26,4'ü eğitim sektörüne ve %17'i sağlık sektörüne ait mesleklere sahiptir. Ayrıca %17'si de ev hanımı olduğunu belirtmiştir. Y kuşağı katılımcılarının %39,8'i sağlık sektörüne ve %33,9'u eğitim sektörüne ait mesleklere sahiptir. Ayrıca %11,3'ü öğrenci olduğunu belirtmiştir. Z kuşağı katılımcılarının ise %100'ü öğrencidir. Toplam katılımcıların ise %37,1'i öğrencidir. %20,1'i eğitim sektörüne ve %18,9'u sağlık sektörüne ait mesleklere sahiptir.

4.1.2. Katılımcıların Kuşaklarına Göre MOHOST ve Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması

Katılımcıların kuşaklarına göre MOHOST ve alt boyutları puanlarının karşılaştırılması yapılmış olup, Tablo 4.3'de gösterilmiştir. Katılımcıların kuşaklarına göre MOHOST ve alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$). Katılımcıların okupasyonel motivasyon ve okupasyon paterni puanları kuşaklar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermese de, X kuşağından Z kuşağına doğru hem okupasyonel motivasyon hem de okupasyon paterni puanları azaldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 4.3. Katılımcıların Kuşaklarına Göre MOHOST ve Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması.

MOHOST ve alt boyutları	Kuşaklar			F	p değeri
	X kuşağı ^(A) ($\bar{X} \pm SS$)	Y kuşağı ^(B) ($\bar{X} \pm SS$)	Z kuşağı ^(C) ($\bar{X} \pm SS$)		
Okupasyonel Motivasyon	12,28±2,11	12,00±2,50	11,38±2,66	1,923	0,150
Okupasyon Paterni	12,28±2,22	12,00±2,05	12,15±2,22	0,227	0,797
İletişim ve Etkileşim Becerileri	12,04±2,25	12,62±2,16	12,11±2,39	1,041	0,355
Süreç Becerileri	12,45±2,38	12,70±1,86	11,98±2,27	1,481	0,231
Motor Beceriler	13,91±1,26	13,89±0,89	13,87±1,11	0,016	0,984
Çevre	12,81±2,39	12,49±1,74	12,75±13,80	0,316	0,730
MOHOST Toplam	75,77±10,37	75,70±8,35	74,25±10,69	0,405	0,668

*p<0,05, **p<0,01, F: Tek Yönlü Varyans Analizi
X: Aritmetik ortalama; SS: Standart sapma.

4.1.3. Katılımcıların Kuşaklarına Göre OSA ve Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması

Katılımcıların kuşaklarına göre OSA puanlarının karşılaştırılması yapılmış olup, Tablo 4.4'de gösterilmiştir. Katılımcıların kuşaklarına göre becerilerin yeterliliği, alışkanlıkların yeterliliği, isteklerin yeterliliği ve OSA yeterlilik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$). Ancak katılımcıların kuşaklarına göre becerilerin önemi, alışkanlıkların önemi, isteklerin önemi ve OSA önem puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Z kuşağındaki katılımcıların becerilerin önemi puanları, X ve Y kuşağındaki katılımcıların becerilerin önemi puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Z kuşağındaki katılımcıların alışkanlıkların önemi puanları, X ve Y kuşağındaki katılımcıların alışkanlıkların önemi puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Z kuşağındaki katılımcıların isteklerin önemi puanları, X ve Y kuşağındaki katılımcıların isteklerin önemi puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca Z kuşağındaki katılımcıların OSA önem puanları, X ve Y kuşağındaki katılımcıların OSA önem puanlarından yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.4. Katılımcıların Kuşaklarına Göre OSA ve Alt Boyutları Puanlarının Karşılaştırılması

OSA ve Alt Boyutları	Kuşaklar			F	p değeri	Fark
	X kuşağı ^(A) ($\bar{X} \pm SS$)	Y kuşağı ^(B) ($\bar{X} \pm SS$)	Z kuşağı ^(C) ($\bar{X} \pm SS$)			
Becerilerin Yeterliliği	32,11±5,89	32,64±5,03	32,72±6,01	0,179	0,836	-
Alışkanlıkların Yeterliliği	13,94±2,70	14,02±2,81	14,70±3,05	1,120	0,329	-
İsteklerin Yeterliliği	14,47±3,20	14,32±2,88	14,08±3,54	0,205	0,815	-
OSA Yeterlilik	60,53±11,02	60,98±9,45	61,49±11,73	0,106	0,900	-
Becerilerin Önemi	26,17±4,64	26,66±3,61	29,15±5,27	6,520	0,002**	C>A,B
Alışkanlıkların Önemi	11,66±2,43	12,08±2,23	13,40±2,73	7,119	0,001**	C>A,B
İsteklerin Önemi	11,72±3,02	12,06±2,16	13,85±2,73	9,807	0,000**	C>A,B
OSA Önem	49,55±9,44	50,79±6,98	56,40±9,67	9,151	0,000**	C>A,B

*p<0,05, **p<0,01, F: Tek Yönlü Varyans Analizi
X: Aritmetik ortalama; SS: Standart sapma.

Katılımcıların kuşaklarına göre kendinde değişiklik yapma isteği durumlarının karşılaştırılması yapılmış olup, Tablo 4.5’de gösterilmiştir. Katılımcıların kuşaklarına

göre bu OSA puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmasada kendinde değişiklik yapma isteği puanları en yüksek Y kuşağında, en düşük ise Z kuşağında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.5. Katılımcıların Kuşaklarına Göre Kendinde Değişiklik Yapma İsteği Durumlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Kendinde Değişiklik Yapma İsteği ($\bar{X} \pm SS$)	T	P değeri
X Kuşağı	3,94±1,26		
Y Kuşağı	4,00±1,01	0,746	0,476
Z Kuşağı	3,75±0,93		

* $p<0,05$, ** $p<0,01$, T: Bağımsız Örneklem T-Testi

X: Aritmetik ortalama; SS: Standart sapma.

4.1.4. Katılımcıların Sosyodemografik Verileri, MOHOST ve OSA Puanları Arasındaki İlişki Düzeyleri

Tablo 4.6. Katılımcıların MOHOST, OSA Yeterlilik ve OSA Önem Puanları Arasındaki İlişki Düzeylerinin İncelenmesi

Değişken		MOHOST Toplam	OSA Yeterlilik	OSA Önem
MOHOST Toplam	R	1		
	P			
OSA Yeterlilik	R	0,877**	1	
	P	0,000		
OSA Önem	R	0,109	0,238**	1
	P	0,171	0,002	

**Korelasyon (r) 0,01 değerinde anlamlıdır (iki yönlü).

Katılımcıların MOHOST puanları ile OSA yeterlilik puanları arasında istatistiksel olarak yüksek seviyede pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Katılımcıların OSA önem ile OSA yeterlilik puanları arasında istatistiksel olarak düşük seviyede pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Katılımcıların sosyodemografik verileri ile MOHOST ve OSA alt boyutlarının arasındaki ilişki düzeyleri incelenmiş olup, Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Katılımcıların Sosyodemografik Verileri ile MOHOST ve OSA Alt Boyutlarının Arasındaki İlişki Düzeyleri

Değişkenler		Cinsiyet	Çocuk durumu	Eğitim durumu	Çalışma durumu	Gelir durumu
MOHOST Toplam	r	0,007	-0,042	0,080	0,023	0,187*
	p	0,935	0,603	0,314	0,769	0,018
Okupasyonel Motivasyon	r	0,050	0,030	0,048	0,070	0,179*
	p	0,531	0,703	0,551	0,382	0,024
Okupasyon Paterni	r	-0,043	-0,092	0,082	0,001	0,169*
	p	0,592	0,247	0,304	0,994	0,034
İletişim ve Etkileşim Becerileri	r	0,028	-0,083	0	-0,024	0,029
	p	0,725	0,298	0,999	0,764	0,721
Süreç Becerileri	r	-0,035	-0,008	0,135	0,093	0,114
	p	0,662	0,918	0,090	0,242	0,153
Motor Becerileri	r	0,027	-0,062	0,139	0,020	0,203*
	p	0,735	0,440	0,082	0,806	0,010

* Korelasyon (r) 0,05 değerinde anlamlıdır (iki yönlü).

Katılımcıların cinsiyetleri ile hiçbir değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p > 0,05$).

Katılımcıların çocuk durumu ile alışkanlıkların yeterlilikleri, OSA önem, becerilerin önemi, alışkanlıkların önemi ve isteklerin önemi arasında istatistiksel olarak düşük seviyede negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Katılımcıların eğitim durumları ile hiçbir değişken arasında ilişki tespit edilmemiştir ($p > 0,05$).

Katılımcıların çalışma durumları ile OSA önem, becerilerin önemi, alışkanlıkların önemi ve isteklerin önemi arasında istatistiksel olarak düşük seviyede negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Katılımcıların gelir düzeyleri ile MOHOST toplam, okupasyonel motivasyon, okupasyon paterni, motor becerileri, çevre, OSA yeterlilik, becerilerin yeterliliği, alışkanlıkların yeterliliği, isteklerin yeterliliği arasında istatistiksel olarak düşük seviyede pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tablo 4.7. Katılımcıların Sosyodemografik Verileri ile MOHOST ve OSA Alt Boyutlarının Arasındaki İlişki Düzeyleri (Tablo 4.7.'nin devamı)

Değişkenler	Cinsiyet	Çocuk durumu	Eğitim durumu	Çalışma durumu	Gelir	
Çevre	r	0,008	-0,004	0,023	-0,051	0,228**
	p	0,922	0,957	0,778	0,523	0,004
OSA Yeterlilik	r	0,002	-0,124	0,036	-0,027	0,194*
	p	0,975	0,118	0,657	0,738	0,014
Becerilerin Yeterliliği	r	0,021	-0,126	0,055	-0,014	0,178*
	p	0,790	0,113	0,493	0,856	0,025
Alışkanlıkların Yeterliliği	r	-0,033	-0,181*	0,004	-0,093	0,159*
	p	0,680	0,022	0,956	0,245	0,046
İsteklerin Yeterliliği	r	0	-0,032	0,019	0,019	0,193*
	p	0,996	0,687	0,816	0,815	0,015
OSA Önem	r	0,001	-0,272**	-0,136	-0,221**	-0,041
	p	0,993	0,001	0,087	0,005	0,612
Becerilerin Önemi	r	-0,020	-0,253**	-0,102	-0,186*	-0,043
	p	0,806	0,001	0,201	0,019	0,589
Alışkanlıkların Önemi	r	-0,014	-0,261**	-0,091	-0,193*	-0,048
	p	0,859	0,001	0,256	0,015	0,549
İsteklerin Önemi	r	0,048	-0,230**	-0,193*	-0,237**	-0,017
	p	0,544	0,004	0,015	0,003	0,835
Kendinde Değişiklik İsteği	r	-0,055	0,103	-0,123	0,092	0,051
	p	0,492	0,197	0,123	0,249	0,520

** Korelasyon (r) 0,01 değerinde anlamlıdır (iki yönlü).

* Korelasyon (r) 0,05 değerinde anlamlıdır (iki yönlü).

4.2. Nitel Bulgular

4.2.1. Katılımcıların Başarılı Olduğu Okupasyon Alanları

Tablo 4.8. Katılımcıların Başarılı Olduğu Okupasyon Alanları

	N(X)	N(Y)	N(Z)
Günlük yaşam aktiviteleri	1	0	1
Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri	15	19	4
Uyku-dinlenme	1	0	0
Eğitim	7	11	14
İş	17	16	4
Oyun	0	1	0
Eğlence	8	10	21
Sosyal katılım	4	18	8

N: Kuşaklardan katılım gösteren bireylerin başarılı oldukları okupasyonlarla ilgili verdikleri ifadelerin sayısı.

*Her bir kuşaktan 53'er kişi katılmıştır, bireylerin verdikleri cevaplar tek cevapla sınırlı değildir.

X kuşağındaki katılımcıların başarılı olduğu okupasyonlar:

- İş: iş hayatı ve spesifik meslek branşları okupasyonları
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: yemek yapma, ev işleri, çocuk bakımı, iletişim, bahçe-bitki işleri ve sağlık okupasyonları
- Eğlence: spor, el sanatları ve resim okupasyonları
- Eğitim: kişisel gelişim, iş ile ilgili eğitim, genel kültür ve kitap okuma okupasyonları

- Sosyal katılım: aile ve toplum ilişkilerini içeren okupasyonlar
- Günlük yaşam aktiviteleri: beslenme okupasyonları
- Uyku-dinlenme: dinlenme okupasyonları

Y kuşağındaki katılımcıların başarılı olduğu okupasyonlar:

- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: iletişim, ev işleri, çocuk bakımı, bilgisayar, yemek yapma ve sağlık okupasyonları
- Sosyal katılım: sosyal etkileşim, aile, arkadaş ve toplum ilişkilerini içeren okupasyonlar
- İş: iş hayatı, spesifik meslek branşları, kariyer çalışmaları, ekonomi ve gönüllü çalışma okupasyonları
- Eğitim: akademi, okul, kişisel gelişim ve kitap okuma okupasyonları
- Eğlence: spor, el sanatları, müzik ve resim okupasyonları
- Oyun: atıcılık okupasyonları

Z kuşağındaki katılımcıların başarılı olduğu okupasyonlar:

- Eğlence: spor, müzik, resim ve dans okupasyonları
- Eğitim: okul, kişisel gelişim, akademi ve dil öğrenme okupasyonları
- Sosyal katılım: sosyal etkileşim, arkadaş ve toplum ilişkileri içeren okupasyonlar
- İş: gönüllü çalışma okupasyonları
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: iletişim ve araç sürme okupasyonları
- Günlük yaşam aktiviteleri: kişisel bakım okupasyonları

X kuşağı katılımcılarının en çok başarılı oldukları iş ve yardımcı günlük yaşam aktiviteleridir. Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Başarılı bir öğretmen olduğumu düşünüyorum.”

(Katılımcı 44; X10; 43 yaş)

“Yemek yapmak başarılı olduğum bir konu.”

(Katılımcı 8; X46; 53 yaş)

Y kuşağı katılımcılarının en çok başarılı oldukları yardımcı günlük yaşam aktiviteleri ve sosyal katılım okupasyonlarıdır. Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Günlük ev işlerinde elim hızlıdır, çabuk ve temiz hallederim.”

(Katılımcı 91; Y16; 34 yaş)

“Sosyal ilişkilerimde iyiyimdir.”

(Katılımcı 77; Y30 30 yaş)

Z kuşağı katılımcılarından 7 kişi hiçbir alanda başarılı olduğunu düşünmediğini ifade etmiştir. Z kuşağı katılımcılarının en çok başarılı oldukları eğlence ve eğitim okupasyonlarıdır. Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Güzel gitar çaldığımı söylerler.”

(Katılımcı 120; Z40; 21 yaş)

“Okul hayatımda bu zamana kadar hep başarılı bir öğrenciydim, hala da öyle.”

(Katılımcı 109; Z51; 20 yaş)

Verilen ifadelerle göre bireylerin başarılı olduğu okupasyonların alanlarını kuşaklara göre karşılaştırdığımızda elde edilen sonuç aşağıda yer almaktadır:

- Günlük yaşam aktiviteleri: $X = Z > Y$
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: $Y > X > Z$
- Uyku ve dinlenme: $X > Y = Z$
- Eğitim: $Z > Y > X$
- İş: $X > Y > Z$
- Oyun: $Y > X = Z$
- Eğlence: $Z > Y > X$
- Sosyal katılım: $Y > Z > X$

4.2.2. Katılımcıların İlgili Olduğu Okupasyon Alanları

Tablo 4.9. Katılımcıların İlgili Olduğu Okupasyon Alanları

	N(X)	N(Y)	N(Z)
Günlük yaşam aktiviteleri	0	0	1
Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri	23	13	6
Uyku-dinlenme	1	1	0
Eğitim	8	22	14
İş	3	4	2
Oyun	10	5	6
Eğlence	36	52	48
Sosyal katılım	8	15	8

N: Kuşaklardan katılım gösteren bireylerin ilgili oldukları okupasyonlarla ilgili verdikleri ifadelerin sayısı.

Her bir kuşaktan 53'er kişi katılmıştır, bireylerin verdikleri cevaplar tek cevapla sınırlı değildir.

X kuşağındaki katılımcıların ilgili olduğu okupasyonlar:

- Eğlence: spor, el sanatları, dizi-film, gezme, müzik ve dans okupasyonları
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: ev işleri, bahçe - bitki işleri, yemek yapma, çocuk bakımı, iletişim, alışveriş, araba ve dini okupasyonlar
- Oyun: top oyunları ve sanal oyunlar
- Eğitim: kitap okuma ve akademi okupasyonları
- Sosyal katılım: aile ilişkilerini içeren okupasyonlar
- İş: iş hayatı, tarım ve ekonomi okupasyonları

- Uyku ve dinlenme: uyuma okupasyonları

Y kuşağındaki katılımcıların ilgili olduğu okupasyonlar:

- Eğlence: spor, gezme, dizi-film, müzik, el sanatları, resim ve sosyal medya okupasyonları
- Eğitim: kitap okuma, akademi ve okul okupasyonları
- Sosyal katılım: aile, arkadaş, çocuk ilişkilerini ve sosyal etkileşim içeren okupasyonlar
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: yemek yapma, ev işleri, bahçe-bitki işleri, iletişim ve sağlık okupasyonları
- Oyun: zekâ oyunları, top oyunları ve çocuk oyunları
- İş: ekonomi ve gönüllü çalışma okupasyonları
- Uyku ve dinlenme: meditasyon okupasyonları

Z kuşağındaki katılımcıların ilgili olduğu okupasyonlar:

- Eğlence: müzik, spor, gezme, dizi-film, resim, el sanatları ve dans okupasyonları
- Eğitim: okul, akademi, kitap okuma ve kişisel gelişim okupasyonları
- Sosyal katılım: aile, arkadaş ilişkilerini ve sosyal etkileşim içeren okupasyonlar
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: araç sürme ve yemek yapma okupasyonları
- Oyun: sanal oyunlar, top oyunları ve zekâ oyunları
- İş: ticaret ve spesifik meslek branşları okupasyonları
- Günlük yaşam aktiviteleri: beslenme okupasyonları

X kuşağı katılımcılarının en çok ilgili oldukları eğlence ve yardımcı günlük yaşam aktiviteleridir. Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Örgü örmeyi seviyorum, bana terapi gibi geliyor.”
(Katılımcı 38; X16; 56 yaş)

“Balkonumda bir çiçek bahçesi yarattım, rengârenk çiçeklerimle vakit geçirmeyi severim.”

(Katılımcı 32; X22; 50 yaş)

Y kuşağı katılımcılarının en çok ilgili oldukları eğlence ve eğitim aktiviteleridir.

Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Sporsuz bir yaşam düşünemiyorum.”

(Katılımcı 73; Y34; 27 yaş)

“Öğrenmenin yaşı yoktur.”

(Katılımcı 83; Y23; 37 yaş)

Z kuşağı katılımcılarının da en çok ilgili oldukları eğlence ve eğitim aktiviteleridir. Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Ukulele çalmada yeniyim ama uğraşmayı seviyorum, bir gün düzgün bir şekilde çalabileceğim umarım.”

(Katılımcı 135; Z25; 18 yaş)

“Tarihe meraklıyım, özellikle cumhuriyet tarihi üzerine bir şeyler okumayı severim”

(Katılımcı 111; Z49; 21 yaş)

Verilen ifadelere göre bireylerin ilgili olduğu okupasyonların alanlarını kuşaklara göre karşılaştırdığımızda elde edilen sonuç aşağıda yer almaktadır:

- Günlük yaşam aktiviteleri alanında: $Z > X = Y$
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: $X > Y > Z$
- Uyku ve dinlenme: $X = Y > Z$
- Eğitim: $Y > Z > X$
- İş: $Y > X > Z$
- Oyun: $X > Z > Y$
- Eğlence: $Y > Z > X$
- Sosyal katılım: $Y > X = Z$

4.2.3. Katılımcıların Kişisel Değerleri

X kuşağı katılımcıları kendileri için önemli olan değerleri dürüstlük, yardımlaşma, saygı, huzur, ahlak, başarı, sevgi, güven, mutluluk ve adalet olarak

ifade etmişlerdir. Y kuşağı katılımcıları kendileri için önemli olan değerleri saygı, sevgi, dürüstlük, sorumluluk, doğa sevgisi, ahlak, vicdan, başarı, eşitlik ve yenilikçilik olarak ifade etmişlerdir. Z kuşağı katılımcıları kendileri için önemli olan değerleri saygı, dürüstlük, hoşgörü, sevgi, güven, düşünceli olmak, alçakgönüllülük, yenilikçilik, vizyon, inanç, irade ve doğa sevgisi olarak ifade etmişlerdir.

4.2.4. Katılımcıların Geçmiş Okupasyon Alanları

Tablo 4.10. Katılımcıların Geçmiş Okupasyon Alanları

	N(X)	N(Y)	N(Z)
Günlük yaşam aktiviteleri	0	0	0
Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri	1	2	0
Uyku-dinlenme	0	0	0
Eğitim	1	5	0
İş	7	6	0
Oyun	10	15	21
Eğlence	39	62	33
Sosyal katılım	0	2	0

N: Kuşaklardan katılım gösteren bireylerin geçmişte yapmış oldukları okupasyonlarla ilgili verdikleri ifadelerin sayısı.

Her bir kuşaktan 53'er kişi katılmıştır, bireylerin verdikleri cevaplar tek cevapla sınırlı değildir.

X kuşağındaki katılımcıların geçmişte yapmış olduğu okupasyonlar:

- Eğlence: spor, el sanatları, gezme, dans, resim ve kamp okupasyonları
- Oyun: top oyunları
- İş: spesifik meslek branşları ve tarım okupasyonları
- Eğitim: kurs okupasyonları
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: bahçe-bitki işleri okupasyonları

Y kuşağındaki katılımcıların geçmişte yapmış olduğu okupasyonlar:

- Eğlence: spor, müzik, gezme, tiyatro, dizi-film, el sanatları, dans, resim ve kamp okupasyonları
- Oyun: top oyunları ve halk oyunları
- İş: gönüllü çalışma okupasyonları
- Eğitim: seminerlere katılma, dil öğrenme, okul ve kitap okuma okupasyonları
- Sosyal katılım: aile ve arkadaş ilişkilerini içeren okupasyonlar
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteleri: yemek yapma, alışveriş okupasyonları

Z kuşağındaki katılımcıların geçmişte yapmış olduğu okupasyonlar:

- Eğlence: spor, müzik, gezme, dizi-film, tiyatro, dans, resim ve kamp okupasyonları
- Oyun: top oyunları, halk oyunları, bilgisayar oyunları ve zekâ oyunları

X kuşağı katılımcılarının geçmişte en çok yaptıkları eğlence ve oyun aktiviteleridir. Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Üniversitedeyken modern danslara gitmişim bir süre.”

(Katılımcı 26; X28; yaş 42)

“Uzun yıllar futbol oynadım, dizim sakatlanmasaydı devam ederdim.”

(Katılımcı 48; X6; yaş 44)

Y kuşağı katılımcılarının da geçmişte en çok yaptıkları eğlence ve oyun aktiviteleridir. Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Eskiden arkadaşlarla kampa giderdik hafta sonları.”

(Katılımcı 94; Y13; yaş 36)

“Üniversitedeyken fakültenin voleybol takımındaydım.”
(Katılımcı 60; Y47; yaş 27)

Z kuşağı katılımcılarının da geçmişte en çok yaptıkları eğlence ve oyun aktiviteleridir. Katılımcıların ifade örnekleri şu şekildedir:

“Çocukken paten kayardım.”
(Katılımcı 123; Z37; yaş 19)

“İlkokuldayken okulun halkoyunları ekibindeydim, hatta 2 yıl falan oynamıştım.”

(Katılımcı 157 ; Z3; yaş 21)

Verilen ifadelere göre bireylerin geçmişte yapmış olduğu okupasyonların alanlarını kuşaklara göre karşılaştırdığımızda elde edilen sonuç aşağıda yer almaktadır:

- Günlük yaşam aktiviteleri: $X = Y = Z$
- Yardımcı günlük yaşam aktiviteler: $Y > X > Z$
- Uyku ve dinlenme: $X = Y = Z$
- Eğitim: $Y > X > Z$
- İş: $X > Y > Z$
- Oyun: $Z > Y > X$
- Eğlence: $Y > X > Z$
- Sosyal katılım: $Y > X = Z$

4.2.5. Katılımcıların Rollerini

X kuşağı katılımcıları günlük yaşamdaki rollerini çoğunluk sırasına göre aile bireyi rolü, meslek rolü ve arkadaş rolü olarak belirtmişlerdir. Y kuşağı katılımcıları günlük yaşamdaki rollerini çoğunluk sırasına göre meslek rolü, aile bireyi rolü, öğrenci rolü ve arkadaş rolü olarak belirtmişlerdir. Z kuşağı katılımcıları günlük yaşamdaki rollerini çoğunluk sırasına göre aile bireyi rolü, öğrenci rolü ve arkadaş rolü olarak belirtmişlerdir.

4.3.6. Katılımcıların Çevre Faktörüyle İlişkileri

X kuşağındaki katılımcılardan 25 kişi sosyal, 14 kişi kişisel, 9 kişi fiziksel, 7 kişi zamansal, 5 kişi kültürel ve 3 kişi sanal çevrenin okupasyonlarını desteklediğini belirtmiştir. 19 kişi zamansal, 17 kişi sosyal ve kişisel, 14 kişi kültürel, 11 kişi fiziksel ve 3 kişi sanal çevrenin okupasyonlarını kısıtladığını belirtmiştir. 9 kişi destekleyen, 4 kişi ise kısıtlayan herhangi bir çevre faktörünün olmadığını ifade etmiştir.

Y kuşağındaki katılımcılardan 35 kişi sosyal, 30 kişi kişisel, 12 kişi zamansal, 9 kişi sanal, 6 kişi kültürel ve 5 kişi fiziksel çevrenin okupasyonlarını desteklediğini belirtmiştir. 30 kişi zamansal, 16 kişi kişisel, 15 kişi kültürel, sosyal, fiziksel ve 11 kişi sanal çevrenin okupasyonlarını kısıtladığını belirtmiştir. 7 kişi destekleyen, 3 kişi ise kısıtlayan herhangi bir çevre faktörünün olmadığını ifade etmiştir.

Z kuşağındaki katılımcılardan 37 kişi sosyal, 24 kişi sanal, 16 kişi fiziksel, 14 kişi kişisel, 12 kişi zamansal ve 5 kişi kültürel çevrenin okupasyonlarını desteklediğini belirtmiştir. 26 kişi kişisel, 24 kişi zamansal, 23 kişi kültürel, 12 kişi sosyal, 9 kişi sanal ve 8 kişi fiziksel çevrenin okupasyonlarını kısıtladığını belirtmiştir. 2 kişi destekleyen, 5 kişi ise kısıtlayan herhangi bir çevre faktörünün olmadığını ifade etmiştir.

5. TARTIŞMA

Çalışmamızın sonucunda X, Y ve Z kuşaklarında doğmuş bireylerin okupasyonel profillerinin ve toplumsal katılımlarını etkileyen faktörlerin birbirinden farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

İnsan Okupasyon Modeli'ne göre insan irade, alışkanlık ve performans kapasitesi olmak üzere birbiriyle ilişkili üç bileşen olarak ele alınmaktadır (11). İrade, okupasyona yönelik motivasyonu; alışkanlık, okupasyonun kalıplar veya rutinler halinde organize edildiği süreci ve performans kapasitesi ise okupasyonel performansın altında yatan fiziksel ve zihinsel yetenekleri ifade etmektedir (57). Ayrıca insan okupasyon ilişkisini anlamak için, bireylerin içinde yer aldığı sosyal, kültürel, fiziksel, zamansal, kişisel ve sanal çevrelerle ilişkisi de incelenmelidir (43, 50, 51, 52). Bireylerin çevre ile ilişkisi kadar okupasyon konusundaki kişisel seçimleri, ilgileri, değerleri, okupasyonun ne olduğu, okupasyonu nasıl ve nerede yaptıkları, okupasyona ne kadar önem verdikleri, okupasyondan ne bekledikleri, ne kadar memnun oldukları da önemlidir. Birbiriyle etkileşim halinde olan bu kişisel, çevresel ve okupasyonel faktörler bireylerin toplumsal katılımlarını etkileyen faktörlerdir (22, 39). Çalışmamızda bu doğrultuda katılımcıların kişisel, çevresel ve okupasyonel faktörleri incelenmiştir.

X, Y ve Z kuşaklarını irade ve alışkanlık açısından ele aldığımızda; çalışmamızda X kuşağı Y kuşağından; Y kuşağı ise Z kuşağından daha iradeli bireyler olduğu ve daha fazla alışkanlıklara sahip olduğu sonucuna varılmıştır. İrade yani okupasyonel motivasyon faktörü bireylerin okupasyonel becerileri, başarı beklentileri, ilgileri ve seçimleri ile ilişkilidir ve alışkanlık yani okupasyonel paternler ise günlük yaşamdaki rutinler, adaptasyonlar, roller ve sorumluluklar ile ilişkilidir (58). Z kuşağının Y kuşağına göre; Y kuşağının ise X kuşağına göre iradelerinin daha düşük ve alışkanlıklarının daha az olması toplumsal katılımlarını kısıtladığını veya engellediğini göstermektedir (59). X Kuşağı amaçlarına göre hareket eden, kendilerini diğer insanlardan aykırı hissettirecek seçimler yapan, iş motivasyonu yüksek bireyler olarak ifade edilmiştir (30). Ayrıca X kuşağı çocukluk ve gençlik dönemlerinde yaşadıkları sıkıntılı süreçlerin etkisiyle değişimlere kolay adapte

olabilen bireylerdir (14). Y kuşağı bireyleri sorumluluk almak istemeyen ve kolay tatmin olmayan bireylerdir ve Z kuşağı bireyleri ise X ve Y kuşaklarından iç dünyaları, yaşayışları ve fikirleriyle tamamen farklılık göstermektedir (30). Çalışmamızın sonucu, kuşakların literatürde tanımlanmış olan bu özellikleriyle tutarlılık göstermektedir. Ayrıca çalışmamıza göre Z kuşağından Y kuşağına, Y kuşağından X kuşağına doğru yaşla beraber sahip olunan okupasyonel geçmiş, roller, rollere bağlı olarak çeşitlenen okupasyonlar, deneyimler, adaptasyonlar, sorumluluklar, rutinler de artmaktadır. Bu faktörler açısından X kuşağının Y kuşağına göre, Y kuşağının da Z kuşağına göre toplumsal katılımı destekleyen daha fazla etkene sahip olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızın sonucunda katılımcıları genel olarak performans kapasitesi açısından incelediğimizde; bireylerin okupasyonel yeterliliklerinin irade, motivasyon, iletişim ve etkileşim becerileri, süreç becerileri, motor beceriler ve çevresel faktörlerle de ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda çalışmamızda okupasyonel yeterliliğin, okupasyonel önem ile de ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalarda belirtildiği gibi performans kapasitesi bireylerin o performans için sahip olduğu yetkinliklerin bütünüdür ve okupasyonel yeterlilik ise bireylerin rolleriyle alakalı bir okupasyon performans paternini sürdürebilme derecesidir (6, 10). Dolayısıyla çalışmamıza göre okupasyonel yeterlilik kavramının ilişkili olduğu faktörlerin literatürle uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Okupasyonel önemi; becerilere, alışkanlıklara ve isteklere verilen önem açısından ele aldığımızda ise çalışmamızda, Z kuşağının bu componentleri X ve Y kuşaklarına göre daha önemli gördüğü tespit edilmiştir. Z kuşağı, diğer kuşaklara göre kendilerine güvenleri çok yüksek ve kendi isteklerine odaklanan bireylerdir (30). Bu durum Z kuşağı bireylerinin kendi becerilerine çok güvenen, alışkanlıklarına ve bireysel isteklerine çok fazla odaklanan bireyler olmasına gerekçe olarak kabul edilebilir. Ayrıca çalışmamızın sonuçlarında bireylerin çalışma durumlarıyla da okupasyonel önem arasında bir ilişki görülmüştür. Bu sonuca göre çalışan bireylerin çalışmayan bireylere göre kendi okupasyonlarına, alışkanlıklarına ve isteklerine verdikleri önem azalmaktadır. Bu durum çalışan bireylerin çalıştıkları işin gerektirdiği

okupasyonlara, rutinelere, rollere, sorumluluklara, isteklere daha çok önem verdiği için okupasyonel dengeyi sağlayamadığını düşündürmektedir. Literatürde kuşaklar arasında bu konudaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma bulunamamış ise de genel olarak farklı gruplarda çalışma hayatının bireylerin sorumluluklarını, katıldıkları okupasyonlarını ve okupasyonel dengelerini etkilediğini savunan çalışmalar mevcuttur (67). Ayrıca çalışmamıza katılan katılımcılar, okupasyonel katılımlarıyla alakalı sahip oldukları ve memnun olmadıkları değiştirmek istedikleri faktörleri belirtmişlerdir. Bunun sonucunda bu konu hakkında en çok değişiklik yapmak isteyen kuşak Y kuşağı; en az değişiklik yapmak isteyen kuşak ise Z kuşağı olduğu görülmüştür. Buna göre Y kuşağı diğer kuşaklara göre okupasyonel memnuniyeti daha düşükken, Z kuşağı diğer kuşaklara göre okupasyonel memnuniyeti daha yüksektir çıkarımı yapılabilir. Elde edilen bu sonucun da bireylerin çalışma hayatına girmeleri ile rutinlerinin, alışkanlıklarının ve okupasyonlarının değişmeye başlaması ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Çünkü Y kuşağı, bütün katılımcılar arasında %29,55 oranla en çok çalışan bireylerin olduğu kuşaktır. Ülkemizde de Y kuşağı, son yıllarda çalışan, idareci veya işveren durumdadırlar (31). Çalışmaya katılan Z kuşağı bireylerinin ise tamamı çalışmayan, öğrenci bireylerdir. Ülkemizde de Z kuşağı, eğitim hayatlarına devam eden ve çalışma hayatına henüz girmeye başlayan bireylerdir (31). Z kuşağının okupasyonel öneminin yüksek olması, okupasyonel memnuniyetinin yüksek olması ile ilişkilidir ve bu duruma bireylerin çalışma hayatında aktif olmamalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

Aynı şekilde çalışmamızın sonuçlarında bireylerin sahip oldukları çocuk sayılarıyla da okupasyonel önem ve ayrıca alışkanlıkların yeterliliği arasında bir ilişki görülmüştür. Buna göre bireylerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça kendi okupasyonlarına, alışkanlıklarına ve isteklerine verdikleri önem ve alışkanlıklarının yeterliliği azalmaktadır. Bu durum bireylerin kendilerinden ziyade çocuklarının okupasyonlarına, rutinlerine, isteklerine daha çok önem verdiklerini ve çocuk sayısı arttıkça alışkın oldukları kendi rollerine, adapte oldukları rutinlerine ve sorumluluklarına da yetersizleştiğini düşündürmektedir. X kuşağı, aileleri ile beraber olabilmek, onlarla daha fazla vakit geçirebilmek için işte geçirdiği süreyi kısıtlamaya

çalışan, aile kavramına çok değer veren bireylerdir (20, 32). İş, aile ve yaşam dengesini koruyabilen, ailesine ve kişisel zamanına çok önem veren bireyler olduğu belirtilmiş olsa da (17, 31); çocuk sayısının artışıyla bireylerin kendi becerilerine, alışkanlıklarına, isteklerine verdiği önem ve alışkanlıklarının yeterliliği azalmakta olduğu sonucu çalışmamızda elde edilmiştir. Aynı sonuç Y kuşağı bireyleri için de geçerlidir. Y kuşağının da, X kuşağı gibi iş, aile ve yaşam dengesini iyi yönetebildikleri belirtilmiştir ancak X kuşağına göre aile bağları ve gelenekçilik değerleri daha zayıftır. Z kuşağı ise özgürlüklerine en düşkün bireylerdir (20). Ayrıca Z kuşağı bireylerinin tamamı bekâr ve çocuk sahibi olmayan bireyler olduğu için Z kuşağının çocuk sahibi olan X ve Y kuşağındaki bireylere göre bu konuda avantajlı olduğunu söylemek mümkündür.

X, Y ve Z kuşaklarını çevre faktörü açısından ele aldığımızda; X, Y ve Z kuşaklarının okupasyonlarını en çok destekleyen çevrenin sosyal çevre olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal çevreden sonra ikinci olarak ise X ve Y kuşaklarında kişisel çevrenin desteği söz konusuysen, Z kuşağında diğer kuşaklardan farklı olarak sanal çevre desteğinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum Z kuşağı bireylerinin teknoloji çağı bireyleri olmasıyla ve sanal dünya ile iç içe olmasıyla ilişkilendirilebilir (14, 29). X kuşağında ise sanal çevre destekleyen çevre konusunda en son sırada yer almaktadır. Bunun sebebi de X kuşağının teknoloji konusunda kendinden sonra gelen kuşaklara göre aktifliğinin az olmasıyla açıklanabilir. Çünkü X kuşağı birçok teknolojik cihazla sonradan tanışmıştır ve genellikle zorunlu sebeplerle kullanılmaktadırlar (25). Diğer bir yandan X ve Y kuşaklarında okupasyonlarını en çok kısıtlayan çevrenin zamansal çevre olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan Z kuşağı bireylerin tamamı bekâr ve öğrencidir. X ve Y kuşağı toplam bireylerinin ise %42,8'i evlidir, %39,6'sı çocukludur ve %54,1'i çalışandır. Dolayısıyla X ve Y kuşaklarının sahip olduğu rolleri gereği rutinleri, sorumlulukları, bunlara bağlı olarak yapmak zorunda oldukları okupasyonları Z kuşağına göre daha fazladır. X kuşağı çalışkan bireylerdir ve daha çok sorumluluk üstlenebilmektedir (31). Y kuşağı ise aynı anda birçok işi yürütebilme becerisine sahiptir (25, 31). Bu sebeplerden dolayı zamanı birçok okupasyona bölerek kullanmak X ve Y kuşağının katılımlarını zamansal

açından kısıtlayabilmektedir. Z kuşağında ise okupasyonlarını en çok kısıtlayan çevrenin kişisel çevre olduğu belirtilmiştir. Bu sonuç Z kuşağı katılımcılarının diğer kuşaklara göre yaş olarak küçük olması, tamamının öğrenci olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Okupasyonel değerlendirmelerde bir okupasyonda bireyin okupasyonel performansı ve okupasyonu gerçekleştirmenin birey için ne kadar tatmin edici olduğu önemlidir. Bir diğer deyişle bireyin kendisini hangi alanda ne kadar yetkin ve etkin hissettiği, birey için hangi okupasyonların önemli ve anlamlı olduğu ve bireyin hangi okupasyonu eğlenceli ve tatmin edici bulduğu bizlere okupasyonel profil için önemli bilgiler vermektedir (6).

Çalışmamızda X, Y ve Z kuşaklarını okupasyonel profilleri açısından ele aldığımızda ise; X, Y ve Z kuşaklarının öncelikli olarak toplumsal katılımdaki rolleri dikkat çekmektedir. Her üç kuşakta da aile bireyi rolü, meslek rolü, arkadaş rolü ve öğrenci rolü şeklinde benzer roller mevcut olduğu tespit edilmiştir. Ancak X ve Z kuşaklarında çoğunluk olarak aile bireyi rolü, Y kuşağında ise çoğunluk olarak meslek rolü söz konusudur. İkincil olarak ise X kuşağında meslek rolü, Y kuşağında aile bireyi rolü ve Z kuşağında ise öğrenci rolü ifade edilmiştir. Çalışmamız sonucunda X kuşağı bireylerinin anne/baba olarak, Z kuşağı bireylerinin ise evlat olarak aile bireyi rolü ağırlıktadır. Bunun sebebi, literatürde belirtildiği gibi günümüzdeki Z kuşağının ebeveynlerinin X kuşağı olmasıyla ilişkilendirilebilir (31). Araştırmalara göre, X ve Y kuşağı aktif olarak çalışmayı seven bireyler olduğu için meslek rolleri de var olan rollerinden biridir (29). Çalışmamıza göre X kuşağında bu rol, Y kuşağına göre daha azınlıktadır. Bunun sebebi X kuşağındaki katılımcılar arasında emekli bireylerin de mevcut olması olarak düşünülmektedir. Çalışmamıza göre Z kuşağında baskın olan bir diğer rol öğrenci rolü olarak ifade edilmiştir. Bu durumun sebebi de literatürde belirtildiği gibi Z kuşağının lise ve üniversite gençliğinden oluşmasıyla alakalıdır (31). Çalışmamızda aynı şekilde Z kuşağı kadar olmasa da Y kuşağında da öğrencilik rolü devam eden bireyler mevcuttur.

Çalışmamız X, Y ve Z kuşaklarının okupasyonel ilgilerinin eğlence alanında daha baskın olduğunu göstermektedir. İkincil olarak ise katılımcılarımızdan X

kuşağındakilerin yardımcı günlük yaşam aktivitelerine; Y ve Z kuşaklarındakilerin ise eğitim alanlarına ilgileri yüksektir. Bu durum kuşakların baskın olan rolleri ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca araştırmalara göre Y kuşağının eğitime çok önem veren bir kuşak olması, eğitim olursa başarı olur yaklaşımı, üniversite ve lisansüstü eğitime olan artmış ilgisi bilinen özelliklerdendir (30, 32). Aynı şekilde Z kuşağı için de eğitim çok önemlidir, özellikle sosyal sınıf açısından eğitimin yeri ayrıdır (30). Kuşakların literatürdeki bilinen bu özellikleri ile çalışmamızın bu sonucunun uyumlu olduğu görülmektedir.

X, Y ve Z kuşaklarının geçmiş okupasyonlarıyla ilgili kuşaklar arası farklılık söz konusu değildir. Her üç kuşağında okupasyonel geçmişleri baskın olarak eğlence ve oyun alanlarıyla ilgilidir. Ancak kuşakların başarılı oldukları okupasyon alanlarında farklılıktan söz etmek mümkündür. X kuşağı iş ve yardımcı günlük yaşam aktivitelerinde; Y kuşağı yardımcı günlük yaşam ve sosyal katılım alanında; Z kuşağı ise eğlence ve eğitim alanında başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

X, Y ve Z kuşaklarından belirli sayıda katılımcılar dâhil ederek yaptığımız çalışmamızda en büyük limitasyonumuz katılımcıların evreninin geniş tutulmasıdır. Türkiye'nin birçok şehrinden katılımcı dâhil edilmiş olup bu durum çalışmanın veri toplama aşamasını oldukça zorlaştırmıştır. Ayrıca çalışma sürecinin pandemi koşullarına denk gelmesinden dolayı çalışmadaki veri toplama planlamalarında değişiklik yapılmak zorunda kalmıştır. Bu durumlar çalışmanın tamamlanma sürecini de olumsuz etkilemiştir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

X, Y ve Z kuşaklarının toplumsal katılımlarını etkileyen faktörlerin İnsan Okupasyon Modeli'ne göre incelendiği çalışmamızda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

1. X kuşağından Y kuşağına, Y kuşağından Z kuşağına doğru okupasyonel motivasyon ve alışkanlıklar azalmaktadır. Bu sebeple genç kuşak bireylerinin okupasyonel motivasyonlarını arttırmak ve bu bireylere okupasyonel alışkanlıklar kazandırmak için destekleyici çalışmalar yapılabilir.
2. Bireylerin iradeleri, motivasyonları, iletişim ve etkileşim becerileri, süreç becerileri, motor becerileri ve destekleyici çevresel faktörleri arttıkça bireylerin okupasyonel yeterlilikleri de olumlu yönde etkilenmektedir. Bireylerin okupasyonel yeterlilikleri, okupasyonlara verdikleri önemi de etkilemektedir. Bu sebeple bireylerin okupasyonel önem ve yeterliliklerini arttırmak için bireylerin kişisel becerileri geliştirilebilir ve destekleyici çevresel faktörler artırılabilir.
3. Z kuşağı, kendinden önceki kuşaklara göre kişisel becerilerine, alışkanlıklarına, isteklerine en çok önem veren ve öz yeterliliği en yüksek kuşaktır.
4. Y kuşağı okupasyonel katılımlarıyla ilgili sahip oldukları ve memnun olmadıkları faktörler konusunda değişiklik yapmayı en çok isteyen kuşaktır. Değişiklik yapmayı en az isteyen kuşak ise Z kuşağıdır. Bu konu, araştırmacılar tarafından yapılacak güncel bilimsel çalışmalarla ışık tutulması gereken bir önemli bir konu olabilir. Konuyla ilgili, Y kuşağı bireylerinin okupasyonel ve öz memnuniyetlerini arttırmaya yönelik destekleyici çalışmalar yapılabilir.
5. Sosyal çevre, tüm bireyler için toplumsal katılımı en çok destekleyen çevre boyutu sonucuna varılmıştır. X ve Y kuşağı için toplumsal katılımı en çok kısıtlayan çevre boyutu zamansal çevre; Z kuşağı için ise kişisel çevredir.

Kuşaklara göre hazırlanacak ergoterapi müdahale programlarında bireyleri destekleyen ve kısıtlayan bu çevre boyutları göz önünde tutulmalıdır.

6. X, Y ve Z kuşaklarının ilgili oldukları ve geçmişte yapmış oldukları okupasyon alanları benzer olsa da; rolleri, rollerinin gerektirdiği sorumlulukları, alışkanlıkları, becerileri, istekleri, bunlara vermiş oldukları önemleri, yeterlilikleri ve başarılı oldukları okupasyon alanları farklıdır; dolayısıyla okupasyonel profilleri de farklılık göstermektedir. Toplumsal katılımı desteklemek amacıyla yapılacak olan bilimsel çalışmalarda kuşakların okupasyonel profillerinin farklılığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılacak olan bilimsel çalışmalar sayesinde toplumun hareket geçme dinamiklerini etkileyen yapı, kurum ve kuruluşların bu konular hakkında bilgilendirilmesi önemlidir. Bu alanda bireylerin okupasyonel ve toplumsal katılımını geliştirmeyi hedefleyen ergoterapistlerle beraber çalışmak oldukça önemlidir.
7. Bireylerin sahip oldukları çocuk sayılarının artması ve çalışma hayatına dâhil olmaları okupasyonel dengeyi etkileyen faktörlerdir. Bireylerin okupasyonel dengelerini arttırmaya yönelik yapılması planlanan çalışmalarda, kişi merkezli ergoterapi teori ve modelleri doğrultusunda kuşakların bütüncül olarak değerlendirilmesi önemlidir.

7. KAYNAKLAR

- 1) World Health Organization. International Classification of Functioning (ICF), Disability and Health. Geneva; 2001.
- 2) Abaoğlu H. Toplumsal katılım ve ergoterapi. Ergoterapi ve Rehab. Dergisi. 2019; 7(3); 195-200.
- 3) Akyurek G, Bumin G. Community participation in people with disabilities. Occupation Focused Holistic Practice in Rehab. 2017.
- 4) Andrews J, Falkmer M, Girdler S. Community participation interventions for children and adolescents with a neurodevelopmental intellectual disability: a systematic review. Disabil Rehabil. 2015;37(10):825-833. doi:10.3109/09638288.2014.944625
- 5) Hyett N, Kenny A, Dickson-Swift V. Approaches for building community participation: a qualitative case study of Canadian food security programs. OTJR (Thorofare N J). 2017;37(4):199-209. doi: 10.1177/1539449217727117
- 6) Zakarneh M. Ankara umut evlerinde kalan bireylerin aktivite-rol katılımı açısından ergoterapi modeline göre incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015.
- 7) Özkan E. Kör ve az gören erişkin bireylerde öz yeterlilik, sosyal kaygı, başetme becerileri ve çevrenin toplumsal katılıma etkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2013.
- 8) Law M. Participation in the occupations of everyday life. Am J Occup Ther. 2002;56(6):640-649. doi:10.5014/ajot.56.6.640.
- 9) Kielhofner G. Model of human occupation: theory and application. 3rd ed. Lippincott-Raven Publishers; 2002.
- 10) Salar S. Şiddet görmüş kadınlarda ergoterapinin aktivite ve rol yeterliliğine etkisi [Doktora tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2018.
- 11) Kielhofner G. Model of human occupation: theory and application. 4th ed. Baltimore , Md: Lippincott Williams & Wilkins; 2008.
- 12) American Occupational Therapy Association. Occupational therapy practice framework: domain and process. 3rd ed. American Journal of Occupational Therapy; 2014.
- 13) Salar S. Omurilik yaralanması olan kişilerde çevresel faktörlerin toplumsal katılım ve yaşam memnuniyetine etkisi [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2011.

- 14) Kırık AM, Köyüstü S. Z kuşağı konusunda yapılmış tezlerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. 2018; 6(2): 1497-1518.
- 15) Betz CL. Generations X, Y, and Z. J Pediatr Nurs. 2019; 44:A7-A8. doi:10.1016/j.pedn.2018.12.013
- 16) Çetin AG, Başol O. X ve Y Kuşağı: çalışmanın anlamında bir değişme var mı? EJOVOC (Electronic Journal of Vocational Colleges). 2014; 4(4):1-15.
- 17) Paçacıoğlu B. Üç farklı kuşaktaki evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile aile işlevleri arasındaki ilişki [Doktora tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2018.
- 18) Altuntuğ N. Kuşaktan kuşağa tüketim olgusu ve geleceğin tüketici profili. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi. 2012; 4(1): 203-212.
- 19) Adıgüzel O, Batur HZ, Ekşili N. Kuşakların değişen yüzü ve Y Kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: mobil yakalılar. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2014; 1(19): 165-182.
- 20) Yalçın B, Kelgökmen İlic D. Y jenerasyonunun farklılaşan iş değerleri ve liderlik algılamaları. Yaşar Üniversitesi E-Dergisi. 2017; 12(46): 136-160.
- 21) Sladek SI. What your association needs to know about X, Y and Z: the new recruit. USA: Expert Publishing; 2007.
- 22) Akyürek G. Engelli kişilerin toplumsal katılımlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2011.
- 23) Türk Dil Kurumu Sözlükleri [Internet]. 2019 [Erişim Tarihi Temmuz 2021]. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- 24) Keleş HN. Y kuşağı çalışanlarının motivasyon profillerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi. 2011; 3(2);129-139.
- 25) Başgöze P, Bayar N. Eko otellerden hizmet satın alımında kuşaklar arası farklılaşmalar üzerine bir çalışma. Sosyoekonomi. 2015; 23(24): 118-130.
- 26) Dereli B, Toruntay H. Örgütlerde kuşakların iş değerleri, motivasyon ve mentorluk kavramlarına dayalı yönetimi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, Working Paper Series, Tartışma Metinleri. 2015; 5.
- 27) Kurt Topraklı C, Mazman İ. internet aracılığıyla sosyalleşmeye kuşaklar arası bakış. UBSBİD. 2020; 4(1): 38-49.
- 28) Giray Yakut S, Yıldız ML. X ve Y kuşaklarının iş değerlerinin karşılaştırılması: Türkiye’de beyaz yakalılar üzerinde bir araştırma. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 2020; 42(1): 43-62.
- 29) Alan H, Peker E, Arslan D, Toprak F, Eşkin Bacaksız F. Türkiye’de “hemşirelikte kuşaklar” konusunda 2014-2019 yılları arasında yayımlanan ulusal

- çalışmaların değerlendirilmesi: sistematik bir inceleme. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi. 2020; 8(3): 1002-1017. doi: 10.33715/inönüsaglik.745269
- 30) Doğan S. Kuşakların hoşgörü eğilimlerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2021.
- 31) Balcı C. Baby boomers, X, Y Ve Z kuşaklarının toplumsal cinsiyet algısının sosyolojik olarak incelenmesi ve karşılaştırılması [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı; 2020.
- 32) Demirel ZH. Çalışma hayatında geleceğin insan kaynağı: alfa kuşağı. OPUS International Journal of Society Researches. 2021; Administration & Organisation Özel Sayısı: 1796-1827. doi: 10.26466/opus.895924
- 33) Mıstık A. Okul öncesi eğitim yapılarında öğrenme mekânları ve kullanıcı olarak alfa kuşağı [Yüksek lisans tezi]. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü; 2019.
- 34) Ostir GV, Granger CV, Black T, et al. Preliminary results for the PAR-PRO: A measure of home and community participation. Arch Phys Med Rehabil. 2006;87(8):1043-1051. doi:10.1016/j.apmr.2006.04.024
- 35) Pişkur B, Daniëls R, Jongmans M.J, et al. Participation and social participation: are they distinct concepts? Clin Rehabil. 2014;28(3):211-220. doi:10.1177/0269215513499029
- 36) Şanlı BB. Az gören çoklu engelli çocukların postür, yürüyüş, denge ve fiziksel performanslarının katılıma olan etkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi] Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020.
- 37) Levasseur M, Richard L, Gauvin L, Raymond E. Inventory and analysis of definitions of social participation found in the aging literature: proposed taxonomy of social activities. Soc Sci Med. 2010;71(12):2141-2149. doi:10.1016/j.socscimed.2010.09.041
- 38) Naud D, Généreux M, Alauzet A, Bruneau JF, Cohen A, Levasseur M. Social participation and barriers to community activities among middle-aged and older Canadians: differences and similarities according to gender and age. Geriatr Gerontol Int. 2021;21(1):77-84. doi:10.1111/ggi.14087
- 39) Tonak HA, Kitis A, Zencir M. Analysis of community participation levels of individuals who are physically disabled and working in industrial environments. Soc Work Public Health. 2016;31(7):638-645. doi:10.1080/19371918.2016.1160336
- 40) Akyurek G, Bumin G, Crowe TK. The factors associated with community participation: Employment and education of people with disabilities in Turkey. Scand J Occup Ther. 2020; 27(1): 28-38.

- 41) American Occupational Therapy Association. Occupational therapy practice framework: domain and process. *American Journal of Occupational Therapy*; 2002; 56(6), 609-639.
- 42) O'Sullivan, B. Practice framework and activity analysis. 2nd ed. Sladyk, K. (ed.). *OT study cards in a box (1-32)* Thorofare NJ: SLACK Incorporated; 2003.
- 43) University of Illinois Chicago, Kielhofner's Model of Human Occupation [Internet]. 2022 [Erişim Tarihi Temmuz 2021]. Erişim Adresi: <https://moho.ahs.uic.edu/about/>
- 44) Göktaş A, Uyanık M. Impact of individual centered intervention approaches according to the model of human occupation. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019; 4(2): 132-146. doi: 10.5336/healthsci.2018-62988
- 45) Lee SW, Taylor R, Kielhofner G, Fisher G. Theory use in practice: a national survey of therapists who use the model of human occupation. *Am J Occup Ther*. 2008;62(1):106-117. doi:10.5014/ajot.62.1.106
- 46) Klinedinst TC, Swink LA, Atler KE, Chard CA, Malcolm MP. The experience of type 2 diabetes: application of the model of human occupation. *British Journal of Occupational Therapy*. June 2021. doi:10.1177/03080226211026545
- 47) Taylor RR and Kielhofner G. Kielhofner's model of human occupation: theory and application, introduction to the model of human occupation. 5th ed. In: Taylor RR (ed). Philadelphia, PA: Wolter Kluwer Health; 2017.
- 48) Park J, Gross DP, Rayani F, et al. Model of human occupation as a framework for implementation of motivational interviewing in occupational rehabilitation. *Work*. 2019;62(4):629-641. doi:10.3233/WOR-192895
- 49) Kielhofner G. *Conceptual foundations of occupational therapy practice*. 4th ed. USA: F.A. Davis Company; 2009.
- 50) Lee SW and Kielhofner G. Kielhofner's model of occupation: theory and application, habituation: patterns of daily occupation. 5th ed. In: Taylor RR (ed). Philadelphia. PA: Wolters Kluwer Health; 2017a.
- 51) Lee SW and Kielhofner G. Kielhofner's model of human occupation: theory and application, volition. 5th ed. Philadelphia, PA: Wolters Kluwer Health; 2017b.
- 52) Tham K, Erikson A, Fallaphour M, et al. Kielhofner's model of human occupation: theory and application: performance capacity and the lived body. 5th ed. In: Taylor RR (ed). Philadelphia. PA: Wolters Kluwer Health, 2017. 74–90.
- 53) Hinojosa J, Kramer P, Royeen CB. *perspectives on human occupations: theories underlying practice*. FA Davis. 2017.

- 54) Fisher G, Parkinson S and Haglund L. Kielhofner's Model of Occupation: Theory and Application, the environment and human occupation. 5th ed. In: Taylor RR (ed), Philadelphia. PA: Wolters Kluwer Health; 2017.
- 55) Kielhofner, G. A model of human occupation: theory and application. Wolters Kluwer Health; 2002.
- 56) Lee J, Kielhofner G. Vocational intervention based on the model of human occupation: a review of evidence. *Scand J Occup Ther.* 2010;17(3):177-190. doi:10.3109/11038120903082260
- 57) Çetin B, Üstün B, Çetin Ö, Huri M. Oküpyasyonel profil şablonunun Türkçe çevirisinin uygulanabilirliğinin incelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi.* 2021; 9(2):165.
- 58) Parkinson S, Forsyth K, Kielhofner G. Model of human occupation screening tool (MOHOST). Version 2.0. Chicago. IL:University of Illinois; 2006.
- 59) Kramer J, Kielhofner G, Lee SW, Ashpole E, Castle L. Utility of using the model of human occupation screening tool for detecting client change. *Occupational Therapy in Mental Health.* 2009;25(2):181-191.
- 60) Kielhofner G, Fan CW, Morley M, Garnham M, Heasman DA. Psychometric study of the model of human occupation screening tool (MOHOST). *Hong Kong Journal of Occupational Therapy.* 2010; 20(2): 63-70.
- 61) Baron K, Kielhofner G, Iyenger A, Goldhammer V, Wolenski J. A User's manual for the occupational self assessment (OSA). Version 2.2. Chicago. IL:University of Illinois; 2006.
- 62) Forsyth K, Kielhofner G. The model of human occupation. *Foundations for practice in occupational therapy.* 2006:69-107.
- 63) Kielhofner G, Forsyth K, Kramer J, Iyenger A. developing the occupational self assessment: the use of rasch analysis to assure internal validity, sensitivity and reliability. *The British Journal of Occupational Therapy.* 2009; 72:104-94.
- 64) Pekçetin S, Salar S, İnal Ö, Kayıhan H. Validity of the Turkish occupational self assessment for elderly individuals [published correction appears in *OTJR (Thorofare N J).* 2018 Jul;38(3):218]. *OTJR (Thorofare N J).* 2018;38(2):105-112. doi:10.1177/1539449217743457
- 65) Tabachnick BG, Fidell LS. (2007). Using multivariate statistics (Vol. 5, pp. 481-498). Boston, MA: pearson.
- 66) Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 12. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2021.
- 67) Wagman P, Hakansson C, Björklund A. Occupational balance as used in occupational therapy: a concept analysis. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy.* 2012 Jul;19(4):322-327. DOI: 10.3109/11038128.2011.596219. PMID: 21780985.

8. EKLER

EK 1. Tez Çalışması İçin Etik Kurul Onayı

EK 2. Orijinallik Raporu

X, Y, Z KUŞAKLARININ OKUPASYONEL PROFİL VE TOPLUMSAL KATILIMLARININ İNSAN OKUPASYON MODELİ'NE GÖRE İNCELENMESİ

ORJİNALLIK RAPORU

% 9	% 8	% 2	% 5
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 2
2	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
3	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	% 1
4	Submitted to Hacettepe University Öğrenci Ödevi	% 1
5	Submitted to Galatasaray University Öğrenci Ödevi	% 1
6	openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
7	uludagbalkansporbilimleri.org İnternet Kaynağı	<% 1
8	gavsispanel.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

EK 3. Dijital Makbuz

Dijital Makbuz

Bu makbuz ödevinizin Turnitin'e ulaştığını bildirmektedir. Gönderiminize dair bilgiler şöyledir:

Gönderinizin ilk sayfası aşağıda gönderilmektedir.

Gönderen:	Sulhiye Erdem Sahin
Ödev başlığı:	X, Y, Z KUŞAKLARININ OKUPASYONEL PROFİL VE TOPLUMSAL ...
Gönderi Başlığı:	X, Y, Z KUŞAKLARININ OKUPASYONEL PROFİL VE TOPLUMSAL ...
Dosya adı:	Sulhiye_ERDEM_AH_N_Y_ksek_Lisans_Tezi.docx
Dosya boyutu:	148.54K
Sayfa sayısı:	51
Kelime sayısı:	11,048
Karakter sayısı:	74,723
Gönderim Tarihi:	27-Haz-2022 09:35ÖÖ (UTC+0300)
Gönderim Numarası:	1863551192

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

A. Y. Z KUŞAKLARININ
OKUPASYONEL PROFİL VE TOPLUMSAL KATILIMLARININ
İNSAN-OKUPASYON MODELİNİ EĞİLİMİNE

Öğ. Gör. Dr. Erdem Sahin

Sulhiye Erdem Sahin
Köknar Sokak No:1

ANKARA
06108

Copyright 2022 Turnitin. Tüm hakları saklıdır.

EK 4. Aydınlatılmış Onam Formu

ARAŞTIRMA AMAÇLI ÇALIŞMA İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Uzmanın Açıklaması:

Sayın Katılımcı,

“X, Y, Z Kuşaklarının Okupasyonel Profil ve Toplumsal Katılımlarının İnsan Okupasyon Modeli’ne Göre İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ergoterapi Programı yüksek lisans tezi olarak yapılmaktadır. Araştırma farklı kuşaklarda doğmuş olan yetişkin bireylerin okupasyonel profillerinin ve toplumsal katılımlarının incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Sizin de bu araştırmaya katılmanızı önermekteyiz. Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Eğer araştırmaya katılmayı kabul ederseniz, Ergoterapist Sulhiye ERDEM ŞAHİN tarafından size bazı sorular sorulacaktır. Elde edilecek bilgiler kaydedilip, gizli kalacaktır ve sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Ancak araştırmanın kalitesini denetleyen görevliler, etik kurullar ya da resmi makamlarca gereği halinde incelenebilecektir. Araştırmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya araştırmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekebilirsiniz.

Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır.

Çalışma kapsamında yapılacak olan değerlendirmeler ortalama 30 dakika sürecektir ve herhangi bir risk içermemektedir.

Sizin yanıtlarınızdan elde edilecek sonuçlar, konuyla ilgili gelecek ergoterapi çalışmalarına yol gösterici olacaktır. Bu nedenle soruların tümüne ve içtenlikle cevap vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Katılımcının Beyanı:

Doç. Dr. Meral HURİ ve Erg. Sulhiye ERDEM ŞAHİN tarafından Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ergoterapi Programı yüksek lisans tezi olarak yapılan bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarılmış, araştırmaya

“katılımcı” olarak davet edilmiş ve onayımız istenmiştir. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verilmiştir.

Araştırmaya katılmak zorunda değilim ve bu konuda herhangi bir zorlayıcı davranışla karşılaşmış değilim. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebilme hakkına sahibim. *(Ancak araştırmacıları zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemin uygun olacağına bilincindeyim).*

Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum ve bana bir ödeme de yapılmayacağını biliyorum.

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırmada “katılımcı” olarak yer almayı gönüllülük içerisinde memnuniyetle kabul ediyorum.

İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcı

Adı soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Görüşme tanığı

Adı soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Katılımcı ile görüşen araştırmacı

Adı soyadı, unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK 5. Sosyodemografik Bilgi Formu

YAŞI:	.....
DOĞUM TARİHİ:	☐ 1965 - 1979 ☐ 1980 – 1999 ☐ 2000 ve sonrası
CİNSİYETİ:	☐ Kadın ☒ Erkek
YAŞADIĞI ŞEHİR:	.....
MEDENİ HALİ:	☐ Bekar ☒ Evli ☒ Eşi Vefat Etmiş
ÇOCUK SAYISI:	.....
EĞİTİM DURUMU:	☐ ilkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
ÇALIŞMA DURUMU:	☐ Çalışmıyorum ☐ Çalışıyorum ☐ Emekliyim
MESLEK:	.....
GELİR DÜZEYİ:	☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek

EK 6. Okupasyonel Profil Şablonu (Occupational Profile Template)

Hasta/Danışan Raporu	Danışanın hizmet arama nedeni ve okupasyonlarıyla ilgili endişeleri	Danışan neden ergoterapi hizmeti almak istiyor; danışanın okupasyonları ve günlük yaşam aktiviteleriyle ilgili mevcut endişeleri nelerdir? (Bu, danışanın genel sağlık durumunu içerebilir.)	
	Danışanın başarılı olduğu okupasyonlar	Danışan hangi okupasyonlar da kendini başarılı hissediyor ve başansını etkileyen kısıtlılıklar nelerdir?	
	Kişisel ilgiler ve değerler	Danışanın değerleri ve ilgi alanları nelerdir?	
	Okupasyonel geçmiş (yaşam deneyimleri vb.)	Danışanın okupasyonel geçmişi/yaşam deneyimleri nelerdir?	
	Performans paternleri/modelleri (rutinler, roller, alışkanlıklar ve ritüeller)	Danışanın okupasyonlara katılım modelleri/paternaleri nelerdir? Bu paternler zaman içinde nasıl değişiklik göstermiştir? Danışanın günlük yaşamdaki rolleri nelerdir? (modeller/paternaler okupasyonel performansı destekleyebilir veya kısıtlayabilir.)	
Çevre	Danışanın çevresini veya diğer bağlamı tanımlama şekli:		
		Okupasyonel Bağlılığı Destekleyen Faktörler	Okupasyonel Bağlılığı Kısıtlayan Faktörler
	Fiziksel (binalar, mobilyalar, evcil hayvanlar vb.)		
	Sosyal (eş, arkadaşlar, bakım verenler vb.)		
	Bağlam	Kültürel (gelenekler, inançlar vb.)	
Kişisel (yaş, cinsiyet, sosyoekonomik durum, eğitim vb.)			
Zamansal (yaşamın bulunulan evresi, zaman, yıl vb.)			
Sanal (p. S2B) (chatleşmek, sosyal medya, e-posta, uzaktan gözleme vb.)			
Hasta/Danışan Hedefleri	Danışanın öncelikleri ve hedeflenen sonuçlar		
		Okupasyonel performans - iyileştirme ve geliştirme, önleme, katılım, rol yetkinliği, sağlık ve zindelik, yaşam kalitesi, iyi olma hali ve/ veya okupasyonel adalet vb. konuları göz önünde bulundurunuz.	

EK 7. İnsan Aktivite-Rol Modeli Tarama Aracı (The Model Of Human Occupation Screening Tool - MOHOST)

Model of Human Occupation Screening Tool (MOHOST) Rating Form (Turkish Version)

Yaş: _____ Doğum tarihi: ___/___/___ Cinsiyet: Bay ☐ Bayan ☐ İl: _____ Sağlık durumu: _____	Terapist: _____ İş: _____ İmza: _____ İlk görüşme tarihi: ___/___/___ Değerlendirme tarihi: ___/___/___ Değerlendirme yeri: _____
--	--

Değerlendirme ölçeği	K S E KI	Aktivite-rol katılımını kolaylaştırır Aktivite-rol katılımı sağlanır Aktivite-rol katılımı engellenir Aktivite-rol katılımı kısıtlanır
----------------------	-------------------	---

Güçlü Yanlar ve Kısıtlılıklar Analizi

--

Puanlar Özeti

Aktivite –Rol için Motivasyon	Aktivite- Rol Paterni	İletişim ve etkileşim Becerileri	Süreç Becerileri	Motor Beceriler	Çevre
Becerilerin incelenmesi					
Başarı beklentisi					
İlgi					
Seçimler					
Rutin					
Adaptasyon					
Roller					
Sorumluluk					
Sözsüz becerileri					
Konuşma					
Vokal ifade					
İlişkiler					
Bilgi					
Zamanlama					
Organizasyon					
Problem çözme					
Postür ve hareketlilik					
Koordinasyon					
Güç ve çabaası					
Enerji					
Fiziksel alan					
Fiziksel kaynaklar					
Sosyal gruplar					
Aktivite- Rol talepleri					

Aktivite-Rol için Motivasyon		
Becerilerin incelenmesi Mevcut güçlü yanlarını ve kısıtlılıklarını anlama Doğru beceri inancı, doğru yetkinlik görünümlü Kapasite farkındalığı	K S E KI	Kendi kapasitesini doğru değerlendirir, kısıtlılıklarının farkında, güçlü yanlarını tanır Kendi yeteneklerini alt ya da aşırı olarak yine de eğilim tahmini var, bazı sınırlamaları tanır Destek olmadan gücünü ve kısıtlılıklarını anlamada zorlukları var Becerileri yansıtamaz, kendi yeteneklerini gerçekçi tahmin etmede başarısız Yorumlar:
Başarı Beklentisi İyimserlik ve umut Öz-yeterlik, kontrol duygusu ve öz-kimlik	K S E KI	Başarı bekliyor ve zorluklarla mücadele etmek istiyor, engellerin aşılması konusunda iyimser Başarı için bir miktar umutcu, yeterli öz-inancı var ama bazı şüphelere sahip, teşvik gerekebilir Engelleri aşma konusunda iyimserliğini sürdürmek için destek gerektirir, zayıf öz-yeterlik Kötümser, umutsuz hissediyor, engeller karşısında pes ediyor, kontrol duygusundan yoksun Yorumlar:
İlgi Hoşnutluk ifade edilir Memnuniyet Meraklılık Katılım	K S E KI	Açık, meraklı, hareketli, yeni aktiveleri dener, hoşnutluğunu ifade eder, ısrarla devam eder, içeriği görür Seçimlere rehberlik etmede yeterli ilgisi var, ilgilerine ulaşmak için bazı fırsatları var Çıkarlarını ya da kısa süreli ilgileri belirlemesi zor, aktivite seçimi konusunda kararsız Kolayca sıkılabilir, ilgilerini belirleyemez, ilgisiz, hatta destekli meraktan yoksun Yorumlar:
Seçimler Uygunluk taahhüdü Değiştirmek için hazırlık Değer ve anlam duygusu Tercihler ve hedefler	K S E KI	Tercihleri ve önemlilik duygusu net, hedeflerine yönelme çalışmasına motivasyonu var Seçimlerini çoğunlukla yapabilir, ayarlama ve hedefler doğrultusunda çalışmak için teşvik gerekebilir Önemli olanın ne olduğunu belirleme veya hedeflere yönelik çalışma için zorlukları var, tutarsız Hedefler belirlenemez, dürtüsel, karmakarışık, hedeflere ulaşamaz ya da anti-sosyal değerlere dayanır Yorumlar:
Active-Rol Paterni		
Rutin Denge Alışkanlıkların organizasyonu Yapı Üretkenlik	K S E KI	Dengeli olmasını düzenleyebilir, günlük aktivitelerin rutini düzenli ve üretken Düzenli ve üretken günlük programı korumak veya takip etmek genellikle mümkündür Dengeli düzenleme, desteği olmadan üretken günlük aktivite rutinlerine sahip olması zor Karmakarışık veya boş rutinler, sorumlulukları ve hedefleri desteklemez, düzensiz rutine sahip Yorumlar:
Adaptasyon Değişim beklentisi Alışılmış değişim tepkisi Değişime tolerans	K S E KI	Değişiklikleri anlıyor, talebi karşılamak için eylemler veya rutini değiştirir (esnek / uzlaşmacı) Genellikle davranışını değiştirebilir, ayarlamak için zaman gerekebilir, tereddütü Değişime adaptasyonu zordur, isteksiz, pasif ya da alışkanlıkla değişikliklere abartılı tepki veriyor Kat, rutinleri adapte etmeyen ya da değişiklikleri tolere edemeyen Yorumlar:
Roller Rol kimliği Rol çeşitliliği Aidiyet Katılım	K S E KI	Çeşitli rolleri tanımlar, rollerinde kimlik/aidiyet duygusu var Genellikle bir veya daha fazla rol ile tanımlar ve bu rollerin aidiyet duygusu vardır Rollerin kısıtlı tanımlanması, aşırı rol ya da çatışma, rolün aidiyet duygusu bir miktar zayıftır Herhangi bir rol ile tanımlamak zordur, rolün talepleri ihmal edilir, aidiyet duygusu yoktur
Sorumluluk Rol yetkinliği Beklentilerin karşılanması Yükümlülükleri yerine getirmek Sorumlulukların dağıtılması	K S E KI	Güvenilir bir şekilde aktiviteleri tamamlar ve rol yükümlülükleri ile ilgili beklentileri karşılar Çoğu sorumlulukları yerine getirir, çoğu beklentileri karşılar, çoğu rollerin yükümlülüklerini yerine getirir Beklentileri yerine getirmek ve desteği olmadan rol yükümlülüklerini karşılamak zordur Aktivite talepleri veya yükümlülüklerini karşılamak için sınırlı bir yeteneği var, rol aktivitelerini tamamlayamaz Yorumlar:

İletişim ve Etkileşim Becerileri		
Sözsüz Beceriler Göz teması Hareketler Oryantasyon Yakınlık	K S E KI	Kültür ve durumlara uygun (muhtemelen kendiliğinden) ortaya çıkan vücut dili Genellikle uygun vücut dili gösterebilir veya kontrol edebilir Uygun vücut dili görünümü/kontrol etmek zordur (geç / kısıtlı / uygunsuz) Uygun vücut dili görülemez (yoktur / uyumsuz / güvensiz / saldırgan) Yorumlar:
Konuşma Açıklama Başlanması ve sürdürülmesi Konuşma içeriği Dil	K S E KI	Uygun başlatır, açıklar ve sürdürebilir, konuşmalar (net / açık / doğrudan) Genellikle dili kullanabilir ve etkili bilgi alışverişi yapabilir Konuşmanın başlaması, açıklaması ve sürdürülmesi zordur (tereddüt / durdurma / kısıtlı / ilgisiz) İletişimsel olmayan, kopuk, tuhaf veya bilgileri açıklayamaz Yorumlar:
Vokal İfade Tonlama Artikülasyon Ses yüksekliği Hız	K S E KI	İddialı, konuşkan, uygun ses tonu, yüksekliği ve hızını kullanır Sesli ifadesi, genel olarak tonu, yükseklik ve hızı uygundur Kendini ifade zorluğu (murıldanarak / baskılı konuşma / monoton) Kendini ifade edemeyen (belirsiz / çok sessiz ya da gürültülü / çok hızlı ya da pasif) Yorumlar:
İlişkiler İşbirliği Ortaklık İlişki Saygı	K S E KI	Hoş sohbet, destekleyici, başkalarının farkında katılımı sürdürmektedir, dost diğerleri ile oldukça ilgilidir Genellikle başkalarıyla ilişki kurabilir ve başkalarının ihtiyaçlarının çoğuna farkındalık gösterir İşbirliği ya da birkaç olumlu ilişki kurması zordur Başkaları ile işbirliği veya pozitif ilişkiler kuramaz Yorumlar:
Süreç Becerileri		
Bilgi Bilgi araştırma ve akılda tutma Bir aktivitede ne yapacağını bilmek Nesnelerin nasıl kullanılacağını bilmek	K S E KI	İlgili bilgileri arar ve akılda tutar, araçlarını uygun şekilde kullanır Genellikle ilgili bilgileri arayabilir ve akılda tutabilir, araçlarını uygun şekilde kullanabilir Araçları kullanması zordur, bilgi sorması ya da bilginin tutulması zordur Bilgi / araçları kullanamaz, bilgi tutamaz, aynı bilgi için tekrar tekrar sorar Yorumlar:
Zamanlama Başlatma Tamamlama Sıralama Konsantrasyon	K S E KI	Konsantrasyonu sürdürmektedir, başlar, sıralar ve uygun zamanlarda aktivite-rolü tamamlar Genellikle konsantrasyonu sürdürebilir, başlar, sıralar ve uygun aktivite-rolü tamamlayabilir Dalgalı konsantrasyon veya dağınık başlatma, sıralama ve tamamlamak zordur Konsantre olamaz, başlatamaz, sıralama veya aktivite-rolü tamamlayamaz Yorumlar:
Organizasyon Alanları ve eşyaları düzenlemek Düzeltilme Hazırlık Eşyaların toplanması	K S E KI	Aktivite-rolde gerekli araçları / eşyaları etkin bir şekilde arar, toplar ve geri düzeltir (düzenli) Genelde gerekli araçları / eşyaları arayabilir, toplayabilir ve geri düzeltir Arama, toplama ve araçları / eşyaları geri düzeltme zordur, dağınık / düzensiz görür Araçları ve eşyaları aramaz, toplamaz ve geri düzeltmez (karmaşık, dağınık) Yorumlar:
Problem Çözme Yargılama Adaptasyon Karar verme Cevap verme	K S E KI	Doğru karar verir, zorlukları anlar ve uygulanabilir çözümler üretir (mantıklı) Genellikle ortaya çıkan zorluklara göre kararlar verebilir Ortaya çıkan zorlukları anlama ve adapte etme zordur, teşvik ister Ortaya çıkan zorlukları anlamaz ve adapte edemez, uygunsuz kararlar verir Yorumlar:

Motor Becerileri		
Postür ve Hareketlilik İstikrar Yürüyüş Yerleşimi Ulaşma Pozisyonlama Bükülme Denge Transferler	K S E KI	Sabit, dik, bağımsız, esnek, hareket aralığı iyi (muhtemelen çevik) Genellikle aktivite-rolde duruş ve hareketliliği bağımsız olarak veya yardımlar ile sağlayabilir Herhangi bir yardımla bile zaman zaman sabit değil, yavaşlar veya zorluk ile yönetir Son derece dengesiz, ulaşamaz, bükülemez ve yürüyemez Yorumlar:
Koordinasyon Manipülasyon Hareket kolaylığı Akışkanlık İnce motor beceriler	K S E KI	Vücut parçalarını birbirleri ile koordine eder, pürüzsüz, akışkan hareketleri kullanır (muhtemelen becerikli) Aktivite-roller için küçük kesintiler, bazı gariplik ve sertlikler var Hareketleri koordine etmesi zordur (beceriksiz / ürkek / garip / sert) Koordine edemez, manipülasyonu ve akışkan hareketleri kullanamaz Yorumlar:
Güçü ve Çabası Kavrama Kaldırma Elle alma Taşıma Hareket Kalibrasyonu	K S E KI	Kavrama, hareket ve yeterli güç / hız ile eşyaları güvenli taşır (muhtemelen güçlü) Genellikle güç ve çabası görevlerin çoğu için yeterli olmaktadır Yeterli güç ve hız ile eşyaları taşımada, kavrama ve hareket zorlukları var Kavrama yapamaz, hareket etmez, uygun güç ve hız ile eşyaları taşıyamaz (zayıf / çelimsiz) Yorumlar:
Enerji Dayanıklılık Hız Dikkat Dayanma gücü	K S E KI	Uygun enerji seviyesini korur, aktivite-rol boyunca tempoyu koruyabilir Enerji bazı zamanlarda biraz yüksek ya da düşük olabilir, çoğu görevler için kendini ayarlayabilir Enerjiyi korumada zorlanıyor (kolayca yoruluyor/ yorgunluğa bağlı / dağınık / huzursuz) Enerjiyi koruyamaz, odaklanmadan yoksun, uyuşuk, pasif veya çok aşırı aktif Yorumlar:
Becerilerin değerlendirildiği çevre		
Fiziksel alan Kendine-bakım, Üretkenlik ve Serbest zaman olanakları Mahremiyet ve Erişilebilirlik Stimülasyon ve Rahatlık	K S E KI	Çevre çeşitli fırsatlar sağlar ve değerli aktivite-rolleri destekler, uyarır Çevre çoğunlukla yeterli, günlük aktivite-rollerin sürdürülmesine izin verir Sınırlı fırsatlar sağlar ve değerli aktivite-rollerin performansını azaltır Çevre fırsatları kısıtlı ve değerli aktivite-rollerin performansını engeller Yorumlar:
Fiziksel Kaynaklar Ekonomi Ekipmanlar ve araçlar Eşyalar ve ulaşım Güvenlik ve bağımsızlık	K S E KI	Kolaylıkla aktivite-rolün hedefleri sağlanabilir, ekipmanlar ve aletler uygundur Genellikle aktivite-rol hedeflerine ulaşılmasına izin verir, bazı engeller ortaya çıkabilir Güvenli bir şekilde aktivite-rol hedeflerine ulaşmak için yeteneği engellenmiştir, ekipmanlar ve araçlar yetersiz Aktivite-rol hedeflerine ulaşma becerisinde önemli bir etkiye sahip araçların eksikliği yüksek risk sebebidir Yorumlar:
Sosyal Gruplar Aile dinamikleri Arkadaşlar ve sosyal destek Çalışma ortamı Beklentiler ve katılım	K S E KI	Sosyal gruplar uygulama desteği sunar, değerler ve inançlar en iyi fonksiyonu destekler Genellikle destek sunabilir ama bazen katılım altında veya üzerinde olur Az destek verir veya katılımı uzaklaştırır, bazı gruplar destekler, diğerleri desteklemez İlgi eksikliği veya uygunsuz katılımı dolaylı desteklemez Yorumlar:
Aktive-Rol Talepleri Aktivite talepleri (Kendine-bakım, Üretkenlik ve Serbest zaman) Kültürel sözleşmeler Aktivitelerin Yapısı	K S E KI	Aktivitelerin talepleri yetenekler, ilgiler, enerji ve kullanılabilir zaman ile iyi eşleşmiştir Genellikle yetenekler, ilgiler, enerji ve kullanılabilir zaman ile uyumlu, zorluklar ortaya çıkabilir Yetenekleri ve ilgi ya da kullanılabilir zaman ve enerji ile bazı net tutarsızlıklar var Çoğunlukla talebin altında ya da üstünde yetenekleri ile tutarsız aktivite oluşumu Yorumlar:

EK 8. Aktivite Öz - Değerlendirmesi (Occupational Self Assessment - OSA)

Kendim									
Tarih: _____									
1. Aşama: Aşağıda günlük yaşamınızda yaptığınız şeylerle ilgili ifadeler yer almaktadır. Her bir ifade için, ne kadar iyi yaptığınızı daire içine alın. Eğer madde size uygun değilse, üzerine çarpı işareti koyarak diğer maddeye geçin.					2. Aşama: Daha sonra her bir ifade için, sizin için ne kadar önemli olduğunu daire içine alın.			3. Aşama: Kendiniz hakkında değiştirmek istediğiniz şeylerden en fazla 4 tanesini seçin. (Ayrıca bu boşluğa yorumlar yazabilirsiniz)	
	Bunu yapmakta çok fazla problemim var	Bunu yapmakta biraz zorluğum var	Bunu iyi yaparım	Bunu çok iyi yaparım	Bu benim için çok önemli değil	Bu benim için önemli	Bu benim için çok önemli	Bu benim için en önemlisi	Değiştirmek isterim
Yaptığım işlere yoğunlaşmak	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Fiziksel olarak yapmam gerekenleri yapabilmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Yaşadığım yer ile ilgilenmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Kendimle ilgilenmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Sorumlu olduğum kişiler ile ilgilenmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Gitmem gereken yere ulaşmak	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Paramı çekip çevirmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Temel ihtiyaçlarımı (yiyecek, ilaç) çekip çevirmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	

1.Aşama: Aşağıda günlük yaşamınızda yaptığınız şeylerle ilgili ifadeler yer almaktadır. Her bir ifade için, ne kadar iyi yaptığınızı daire içine alın. Eğer madde size uygun değilse, üzerine çarpı işareti koyarak diğer maddeye geçin.					2.Aşama: Daha sonra her bir ifade için, sizin için ne kadar önemli olduğunu daire içine alın.				3.Aşama: Kendiniz hakkında değiştirmek istediğiniz şeylerden en fazla 4 tanesini seçin (Ayrıca bu boşluğa yorumlar yazabilirsiniz)
	Bunu yapmakta çok fazla problemim var	Bunu yapmakta biraz zorluğum var	Bunu iyi yaparım	Bunu çok iyi yaparım	Bu benim için çok önemli değil	Bu benim için önemli	Bu benim için çok önemli	Bu benim için en önemlisi	Değiştirmek isterim
Kendimi diğer kişilere ifade etmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Diğer kişilerle geçinmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Problemleri tanımlamak ve çözmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Kendimi rahatlatmak ve eğlendirmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
İhtiyaç duyduğum şeyleri yapabilmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Memnun edici bir rutine sahip olmak	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Sorumluluklarımı yerine getirmek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	

1.Aşama: Aşağıda günlük yaşamınızda yaptığınız şeylerle ilgili ifadeler yer almaktadır. Her bir ifade için, ne kadar iyi yaptığınızı daire içine alın. Eğer madde size uygun değilse, üzerine çarpı işareti koyarak diğer maddeye geçin.					2.Aşama: Daha sonra her bir ifade için, sizin için ne kadar önemli olduğunu daire içine alın.				3.Aşama: Kendiniz hakkında değiştirmek istediğiniz şeylerden en fazla 4 tanesini seçin (Ayrıca bu boşluğa yorumlar yazabilirsiniz)
	Bunu yapmakta çok fazla problemin var	Bunu yapmakta biraz zorluğum var	Bunu iyi yaparım	Bunu çok iyi yaparım	Bu benim için çok önemli değil	Bu benim için önemli	Bu benim için çok önemli	Bu benim için en önemlisi	Değiştirmek isterim
Bir öğrenci, çalışan, gönüllü ve/veya aile üyesi gibi rollere katılmak	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Hoşlandığım aktiviteleri yapmak	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Hedeflerim doğrultusunda çalışmak	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Önemli olduğunu düşündüğüm şeyleri temel alarak karar vermek	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Yapmaya başladığım şeyi sonuçlandırmak	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	
Becerilerimi etkili şekilde kullanmak	Çok problem	Biraz zorluk	İyi	Çok iyi	Çok önemli değil	Önemli	Çok önemli	En önemlisi	

9. ÖZGEÇMİŞ